

**STRATEGIA
INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY OSIEK
NA LATA 2008-2013**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
1. CZĘŚĆ WSTĘPNA	7
1.1. TŁO I PRZYCZYNY	8
1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE.....	10
1.3. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH.....	13
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	26
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY	27
2.2. DEMOGRAFIA	28
2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	33
2.4. KWESTIA DZIECKA	44
2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH	48
2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ	54
2.7. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	57
2.8. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI	61
2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY	63
2.10. ANALIZA SWOT	71
2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	82
2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ	88
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	92
3.1. WIZJA.....	93
3.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	96
3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII	106
4. UWAGI KOŃCOWE.....	120

WPROWADZENIE

Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców gminy.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały oraz opinie społeczności lokalnej został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od inwentaryzacji słabych i mocnych stron oraz identyfikacji problemów społecznych poprzez zaplanowanie kierunków rozwoju do ustalenia zasad zarządzania strategią.

Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, tj. Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

W pracach nad strategią uczestniczyli poniżej wymienieni eksperci, specjaliści, przedstawiciele środowisk oświaty, kultury, ochrony zdrowia, sądownictwa, policji, pomocy społecznej, przedstawiciele organizacji pozarządowych i samorządu lokalnego. Weszli oni w skład Zespołu Roboczego ds. Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Osiek do roku 2013, który został powołany zarządzeniem nr 2/2007 kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Osieku z dnia 16 sierpnia 2007 r.

Lp.	Imię i nazwisko	Przynależność (instytucja, organizacja)
1.	Mirosława Kosecka	Starszy Pracownik Socjalny GOPS – Przewodnicząca Zespołu

2.	Beata Kazubowska	Pracownik Socjalny GOPS – Zastępca Przewodniczącej Zespołu
3.	Irena Patan	Sekretarz Gminy i Zastępca Wójta
4.	Bożena Pietras	Pełnomocnik Wójta ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
5.	Elżbieta Lipke	Dyrektor Zespołu Szkół Publicznych w Osieku
6.	Jerzy Kłos	Przewodniczący Rady Gminy oraz Prezes OSP
7.	Jan Ciarkowski	Radny Rady Gminy Osiek
8.	Lena Firyn	Przewodnicząca Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej oraz Uczniowskiego Klubu Sportowego „Kałębie”
9.	Leszek Waliński	Kierownik Gminnego Ośrodka Zdrowia w Osieku
10.	Leszek Pietras	Starszy aspirant Komisariatu Policji w Skórczu
11.	Lucyna Kosecka	Kierownik Gminnej Biblioteki Publicznej w Osieku
12.	Alicja Ciarkowska	Sołtys sołectwa Karszanek
13.	Irena Motykowska	Sołtys sołectwa Osiek

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Osiek na lata 2008-2013 jest dokumentem uspołecznionym i opracowanym przy zastosowaniu metod partycypacyjnych. Składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wstępnej, diagnostycznej i programowej.

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu – są w niej przedstawione: aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna, oraz analiza dokumentów strategicznych, z którymi powinna korespondować strategia.

Część diagnostyczna dokumentu zawiera charakterystykę gminy, informacje na temat sytuacji demograficzno-bytowej jej mieszkańców oraz diagnozę problemów społecznych gminy, opartą nie tylko na badaniu źródeł zastanych oraz analizie specjalnie skonstruowanych do tego celu ankiet i wywiadów, ale również wypracowaną przez społeczność podczas warsztatów. Diagnoza obejmuje następujące kwestie:

1. Marginalizacja i wykluczenie w perspektywie Ośrodka Pomocy Społecznej;
2. Kwestia dziecka;

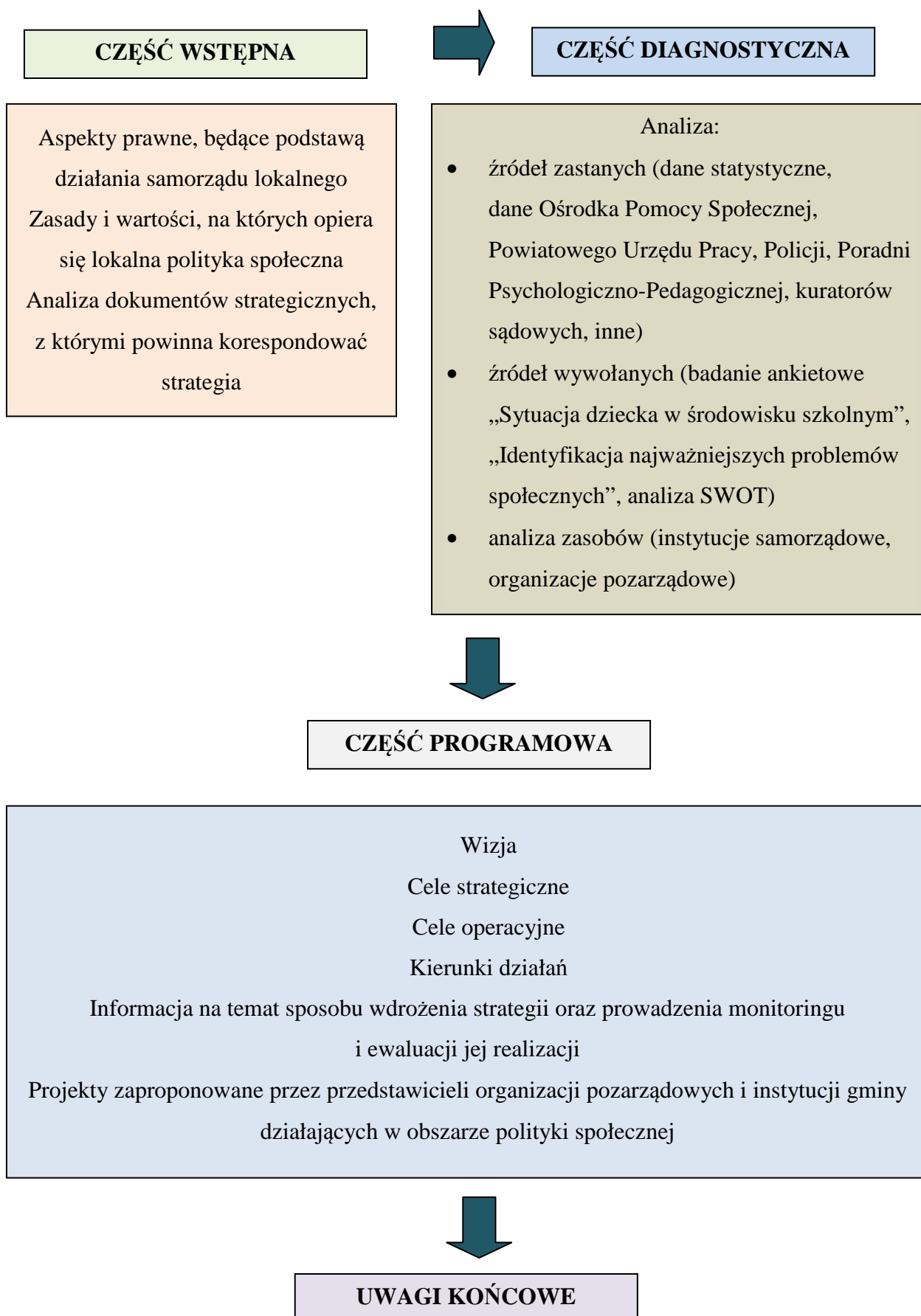
3. Kwestia osób bezrobotnych;
4. Kwestia uzależnień;
5. Kwestia niepełnosprawności;
6. Kwestia przestępczości;
7. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych na terenie gminy;
8. Analiza SWOT;
9. Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych.

W podsumowaniu części diagnostycznej, po nałożeniu wyników dokonanej analizy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu gminnego, zostały wskazane najważniejsze problemy, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej dokumentu. Ponadto pokazany został związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego.

W części programowej dokumentu zostały przedstawione najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie wizji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań. Ponadto został opisany sposób wdrożenia strategii oraz prowadzenia monitoringu i ewaluacji jej realizacji. Część programowa dokumentu zawiera również projekty zaproponowane przez przedstawicieli organizacji pozarządowych i instytucji gminy działających w obszarze polityki społecznej.

Przedstawienie graficzne metodologii opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Osiek na lata 2008-2013 prezentuje poniżej zamieszczony schemat.

METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, oraz zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna. Ponadto zawiera ona analizę dokumentów programowych opracowanych na poziomie kraju, województwa, powiatu i gminy, z którymi powinna korespondować i być spójna strategia.

1.1. TŁO I PRZYCZYNY

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Obowiązek opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).

- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139 poz. 992 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. z 2005 r. Nr 86 poz. 732 z późn. zm.),

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego. W roku 2001 uzgodniony został przez Radę, Parlament i Komisję Europejską „Wspólnotowy program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002-2006”. Jego celem jest wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie czego podjęła prace nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum – JIM), Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej opracował dokument pt.: „Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski”. Autorzy tego dokumentu podjęli próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej w Polsce, wskazania priorytetowych problemów oraz dobrych praktyk na rzecz inkluzji osób i grup.

Opracowując lokalną strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu. Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013),
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego,
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądania, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich odrzuca jako złe, czyli traktuje jako „antywartości”, inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność

pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpoczynać każdy rodzaj oferowanej pomocy.

1.3. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Konstruując strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną. Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Osiek na lata 2008-2013 jest spójna z poniższymi dokumentami.

1.3.1. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei, które Polska w pełni zaakceptowała i oficjalnie potwierdziła poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich UE w marcu 2000 roku.

Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego**:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej

Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu programów zdrowia publicznego obejmujących kobiety i dzieci.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

1.3.2. KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągania integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych

w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego. W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone;
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana **we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi**. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorzady lokalne oraz instytucje charytatywne, kościoły i związki wyznaniowe. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami.

W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;

- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie zrealizują ich założenia.

1.3.3. NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI 2007-2013)

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Europejskiej, ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, przygotowano strategiczne wytyczne w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określające indykatywne ramy interwencji funduszy z uwzględnieniem innych polityk Unii Europejskiej. Projekt tego dokumentu Komisja Europejska opublikowała w dniu 5 lipca 2005 r. pod nazwą „Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013” (SWW). Dokument ten zaleca każdemu funduszowi realizację celu priorytetowego, którym jest promowanie harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty. Uwzględnienia przy tym zalecenia KE w zakresie polityki gospodarczej oraz zatrudnienia – Zintegrowany Pakiet Wytycznych w sprawie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na lata 2005-2008 (ZPW).

Na podstawie zapisów Strategicznych Wytycznych Wspólnoty Polska opracowała „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie” (NSRO), które integrują główne priorytety Wspólnoty z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia określają działania o charakterze rozwojowym, jakie rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji

sektorów i regionów problemowych. Zakładanym efektem strategii proponowanej w NSRO jest znaczące podniesienie jakości życia mieszkańców Polski i zbliżenie poziomu rozwoju do obecnie najbiedniejszych starych państw członkowskich, a w dłuższej perspektywie poziomu zbliżonego do średniej europejskiej.

W wyniku przeprowadzonej analizy, która wykazała różnice poziomu społecznego-gospodarczego rozwoju kraju oraz poszczególnych jego regionów w stosunku do innych krajów UE, oraz w odpowiedzi na wyzwania Strategii Lizbońskiej i cele Zintegrowanego Pakietu Wytycznych, których instrumentem realizacji na gruncie krajowym jest Krajowy Program Reform, sformułowano cel strategiczny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013. Zakłada on tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągnąć będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, co oznacza, że wszystkie programy, działania i projekty podejmowane w ramach NSRO realizują je jednocześnie, aczkolwiek w różnym zakresie. Celami horyzontalnymi NSRO są m.in.:

- poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa;
- poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej;
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski;
- wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

1.3.4. PROGRAM OPERACYJNY KAPITAŁ LUDZKI

Najważniejszym instrumentem finansowym polityki społecznej Unii Europejskiej jest Europejski Fundusz Społeczny. Finansuje on działania państw członkowskich w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i rozwoju zasobów ludzkich w celu osiągnięcia spójności gospodarczej i społecznej oraz wysokiego poziomu zatrudnienia. Zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO) całość interwencji

Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce na lata 2007-2013 została ujęta w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Jego celem jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie budowy struktur administracyjnych państwa.

Problematyka integracji społecznej została ujęta w dwóch priorytetach tego Programu, tj. w realizowanym na poziomie centralnym priorytecie I „Zatrudnienie i integracja społeczna” oraz w realizowanym na poziomie regionalnym priorytecie VII „Promocja integracji społecznej”. W ramach tych priorytetów przewidziano następujące działania odnoszące się do problematyki integracji społecznej:

- Priorytet I – Działanie 1.2. „Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej”, którego celem zakłada podniesienie jakości i efektywności funkcjonowania instytucji działających w obszarze pomocy i integracji społecznej poprzez rozszerzanie realizowanych przez nie usług, poprawę systemu monitorowania i oceny efektywności podejmowanych działań oraz inwestycje w rozwój kwalifikacji i kompetencji kadr;
- Priorytet I – Działanie 1.3. „Ogólnopolskie programy integracji i aktywizacji zawodowej”, którego celem jest opracowywanie, wdrażanie i promocja ogólnopolskich i ponadregionalnych rozwiązań z zakresu aktywizacji zawodowej i integracji społecznej, skierowanych do grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, w tym w szczególności: młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, osób pozbawionych wolności, osób niepełnosprawnych oraz członków społeczności romskiej, a także upowszechnianie rozwiązań na rzecz godzenia życia zawodowego i rodzinnego oraz wyrównywania szans kobiet i mężczyzn w dostępie do zatrudnienia;
- Priorytet VII – Działanie 7.1. „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji”, którego celem zakłada rozwijanie aktywnych form integracji społecznej i umożliwianie dostępu do nich osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz poprawę skuteczności funkcjonowania instytucji pomocy społecznej w regionie;

- Priorytet VII – Działanie 7.2. „Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej”, którego celem jest poprawa dostępu do zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i rozwijanie sektora ekonomii społecznej;
- Priorytet VII – Działanie 7.3. „Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji”, którego celem zakłada wsparcie dla rozwoju inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnych, przyczyniające się do realizacji strategii rozwoju kapitału ludzkiego na terenach wiejskich.

Pośrednio dla problematyki integracji społecznej istotne jest również wyznaczone w ramach Priorytetu V – Działanie 5.4 „Rozwój potencjału trzeciego sektora”, którego celem zakłada wspieranie potencjału organizacji pozarządowych w celu ich efektywnego i profesjonalnego uczestnictwa w mechanizmach partnerstwa, szczególnie w obszarach istotnych dla realizacji Strategii Lizbońskiej i Krajowego Programu Reform.

1.3.5. STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO DO 2013 ROKU

Ze względu na swój dalekosiężny charakter strategia budowana na poziomie lokalnym musi uwzględniać i brać pod uwagę przesłanki zawarte w dokumentach strategicznych podmiotów, z którymi gmina współpracuje na zasadzie partnerstwa. Jednym z nich jest samorząd województwa pomorskiego. „Strategia Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego do 2013 roku” pozwala zaplanować działania województwa z zakresu polityki społecznej w taki sposób, aby przeciwdziałać najistotniejszym zagrożeniom społecznym przy aktywnym udziale samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych. Zagrożenia takie jak negatywne skutki ubóstwa i zjawisko wykluczenia społecznego, to wyzwania nie tylko dla Pomorza, ale również dla społeczeństwa współczesnej Europy.

Zadaniem samorządu województwa jest nie tylko rozwiązywanie problemów społecznych. To przede wszystkim organizowanie wsparcia i pomocy osobom potrzebującym w miejscu ich zamieszkania, a więc przy udziale jednostek organizacyjnych samorządów lokalnych. Województwo poprzez działalność Regionalnego Ośrodka Pomocy Społecznej pełni rolę wspierającą, aktywizującą, koordynującą i inicjującą nowe rozwiązania, zmierzające tym samym do wyrównywania

poziomu życia mieszkańców Pomorza. Strategia określa główne działania samorządu województwa zgodnie z przypisanymi województwu zadaniami z zakresu pomocy społecznej.

W trakcie prac nad Strategią dokonano diagnozy stanu społecznego województwa, sformułowano misję („Wysoka jakość życia mieszkańców regionu w zintegrowanych i aktywnych wspólnotach lokalnych z możliwością pełnego uczestnictwa w rozwoju społeczno-gospodarczym) oraz przyjęto cztery zasadnicze priorytety, w obrębie których wyznaczono m.in. cele szczegółowe:

I. Wzrost zatrudnienia i mobilności zawodowej

1. Dostosowanie oferty edukacyjnej do rynku pracy
2. Zwiększenie dostępności do instytucji rynku pracy
3. Rozwój kształcenia ustawicznego
4. Aktywizacja zawodowa osób będących w trudnej sytuacji na rynku pracy

II. Wzmacnianie integracji społecznej

1. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu
2. Tworzenie warunków do wczesnego diagnozowania i wsparcia w sytuacjach zagrożenia wykluczeniem społecznym
3. Tworzenie warunków do wyzwalania aktywności indywidualnej osób zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych społecznie
4. Wspieranie działań środowisk lokalnych na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej

III. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego

1. Tworzenie warunków do budowania instytucjonalnego wsparcia rozwoju społeczeństwa obywatelskiego
2. Wzmacnianie postaw obywatelskich
3. Podnoszenie jakości działalności organizacji pozarządowych

IV. Poprawa infrastruktury społecznej i systemów wsparcia integracji społecznej

1. Zwiększenie dostępności usług instytucji wspierających
2. Podnoszenie jakości usług instytucji wspierających
3. Stwarzanie warunków do powstawania i funkcjonowania koalicji i partnerstw na rzecz rozwiązywania problemów społecznych
4. Budowanie komplementarnego systemu i standaryzacja usług.

1.3.6. STRATEGIA ROZWOJU POWIATU STAROGARDZKIEGO

Strategia rozwoju powiatu starogardzkiego jest dokumentem o charakterze programowym, określającym zasadnicze kierunki rozwoju powiatu na lata 2003-2013. Stan docelowy opisuje misja rozwoju, zaś sama strategia wskazuje konkretne cele strategiczne, odpowiadające im wiązki programów operacyjnych, a w ich ramach szczegółowe zadania. Dokument został przygotowany z udziałem przedstawicieli władz samorządowych powiatu i gmin oraz reprezentantów społeczności lokalnej.

W trakcie prac nad strategią zdefiniowano cztery cele strategiczne wpisujące się w dalekosiężną wizję rozwojową powiatu. W celu zapewnienia realizacji tych celów, dla każdego z nich sformułowane zostały bardziej szczegółowe programy operacyjne wyposażone w zestawy zadań realizacyjnych. W obrębie celu strategicznego 1. „Podniesienie spójności społecznej i poziomu wykształcenia” oraz programu operacyjnego „Rozwój instytucji społecznych” wyznaczono zadanie pn. „Ochrona rodziny, przeciwdziałanie patologii społecznej”. W ramach jego realizacji zaplanowano rozwiązanie dwóch następujących grup problemowych:

1. Ochrona i pomoc rodzinie

- promocja rodziny jako podstawowej wartości społecznej
- utworzenie zespołu diagnozy i terapii rodzinnej
- opracowanie i skierowanie celem zatwierdzenia do Ministerstwa programu Szkolenia Rodzin
- utworzenie mieszkania na cele interwencji kryzysowej
- przystosowanie domów pomocy społecznej do obowiązujących standardów

2. Przeciwdziałanie patologii społecznej w rodzinie

- budowanie sprawnie funkcjonującego systemu, który zapewni opiekę nad dziećmi i młodzieżą z rodzin dysfunkcyjnych
- opracowanie „Raportu o kondycji rodziny w powiecie starogardzkim”, który pozwoli na monitorowanie wszelkich działań na rzecz rodziny
- praca z rodziną naturalną w celu umożliwienia powrotu dziecka do rodziny
- kształtowanie właściwych postaw rodzicielskich (w ramach szkolenia rodzin)
- utworzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu resocjalizacyjnego dla dzieci i młodzieży (10.-14. rok życia)

1.3.7. PROGRAM WSPÓŁPRACY I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH NA TERENIE POWIATU STAROGARDZKIEGO 2001-2011

Program współpracy i rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych na terenie powiatu starogardzkiego jest dokumentem opracowanym na lata 2001-2011, który wyznacza kierunki rozwoju oferty wsparcia dla osób niepełnosprawnych zamieszkujących w powiecie starogardzkim. Misją programu jest „Otwarcie społeczności powiatu starogardzkiego na niepełnosprawnych, powiązane ze współpracą w ułatwianiu im życia i dążeniu do zapobiegania niepełnosprawności”. Sposób działania wynikający z misji zakłada stworzenie nowoczesnych zasad współpracy opierających się na wykorzystaniu możliwych i dostępnych środków i sposobów, tak by mogły one dotrzeć do potrzebujących z terenu całego powiatu starogardzkiego. Do celów strategicznych programu zaliczono:

1. Otwarcie społeczności powiatu starogardzkiego na problem niepełnosprawności
2. Stworzenie pełnego zaplecza rehabilitacyjno-terapeutyczno-lekarsko-doradczego dla niepełnosprawnych, obejmującego cały powiat starogardzki
3. Stworzenie ośrodków lub punktów wczesnej interwencji na terenie wszystkich gmin powiatu
4. Zapewnienie niepełnosprawnym dzieciom, młodzieży i dorosłym możliwości kształcenia się
5. Powołanie sprawnie działającego Centrum Aktywnej Rehabilitacji i Terapii
6. Stworzenie niepełnosprawnym możliwości zatrudnienia i pracy w każdej gminie powiatu starogardzkiego
7. Kultura i sport dla wszystkich
8. Przystosowanie budynków użyteczności publicznej na potrzeby osób niepełnosprawnych
9. Stworzenie puli mieszkań chronionych
10. Zorganizowanie systemu działań informacyjnych i organizacyjnych zmierzających do ochrony niepełnosprawnych i ich rodzin

1.3.8. STRATEGIA ROZWOJU GMINY OSIEK DO 2015 ROKU

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością, co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. Silne oddziaływanie czynników zewnętrznych, w których istotną rolę odgrywa dynamika i ekspansywność jednostek terytorialnych (gmin miejskich i wiejskich oraz województw) konkurujących w dostępie do ograniczonego rynku inwestorów i kapitału, wymuszają konieczność stosowania przez władze samorządowe odpowiednich metod zarządzania. W powyższych warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które, oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. W obecnych warunkach polskich – na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego) – jedną z podstawowych ról wśród tego typu planów pełnią strategie rozwoju. W opracowaniach tych określone są cele rozwoju lokalnego oraz sposoby realizacji tych celów, przy wyróżnieniu najbardziej pożądanym dla rozwoju gminy działalności.

W trakcie prac nad Strategią Rozwoju Gminy Osiek do 2015 roku przeprowadzono analizę SWOT, zidentyfikowano kluczowe problemy i sformułowano wizję rozwoju gminy dla perspektywy 2015 roku:

1. Ludność ok. 3.000 mieszkańców
2. Pełne wykorzystanie walorów krajobrazowych, przyrodniczych i środowiska
3. Turystyka, agroturystyka, usługi turystyczne, przemysł drzewny, przetwórstwo żywności
4. Mniejsza liczba dużych gospodarstw rolnych
5. Oczyszczalnie ścieków – zbiorcza i przyzagrodowe, kanalizacja drogi, telefonizacja
6. Aktywna współpraca z sąsiednimi gminami i współpraca międzynarodowa

Następnie wyznaczono cel strategiczny – „Zapewnienie godziwej jakości życia społeczności lokalnej na poziomie społecznie akceptowalnym oraz sprostanie wyzwaniom przyszłości” oraz cztery cele podrzędne, w tym dwa cele bezpośrednio odnoszące się do sfery społecznej: „Poprawa stanu szkolnictwa podstawowego i edukacji

dorosłych oraz poprawa stanu i warunków opieki zdrowotnej” oraz „Pełne wykorzystanie walorów krajobrazowych, przyrodniczych i nieskażonego środowiska naturalnego dla rozwoju turystyki i agroturystyki”. Ich osiągnięcie uzależniono m.in. od realizacji następujących programów operacyjnych i kluczowych przedsięwzięć:

1. Program rozwoju szkolnictwa i poprawy opieki zdrowotnej
 - budowa gimnazjum wraz z infrastrukturą – salą gimnastyczną i boiskiem
 - edukacja młodzieży i starszych poprzez szkolenia, kursy zawodowe, naukę języków obcych, czytelnictwo, imprezy sportowe i kulturalne, itp.
 - modernizacja Gminnego Ośrodka Zdrowia. Utworzenie gabinetów specjalistycznych i zatrudnienie lekarzy, (np. drugi stomatolog, laryngolog, okulista, wyposażenie USG, itp.)
 - utworzenie apteki w Osieku
2. Program tworzenia bazy materialnej zaplecza dla zrównoważonego rozwoju turystyki
 - modernizacja i przystosowywanie gospodarstw rolnych na agroturystyczne.
 - rozbudowa bazy noclegowej (hotel, pensjonat, schronisko, kwatery prywatne, pole namiotowe, itp.)
 - rozbudowa bazy gastronomicznej i rozrywkowej turystyki
 - urządzenie plaż, kąpielisk, budowa przystani żeglarskiej, wyposażenie w sprzęt
 - urządzenie ścieżek rowerowych na terenie gminy

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

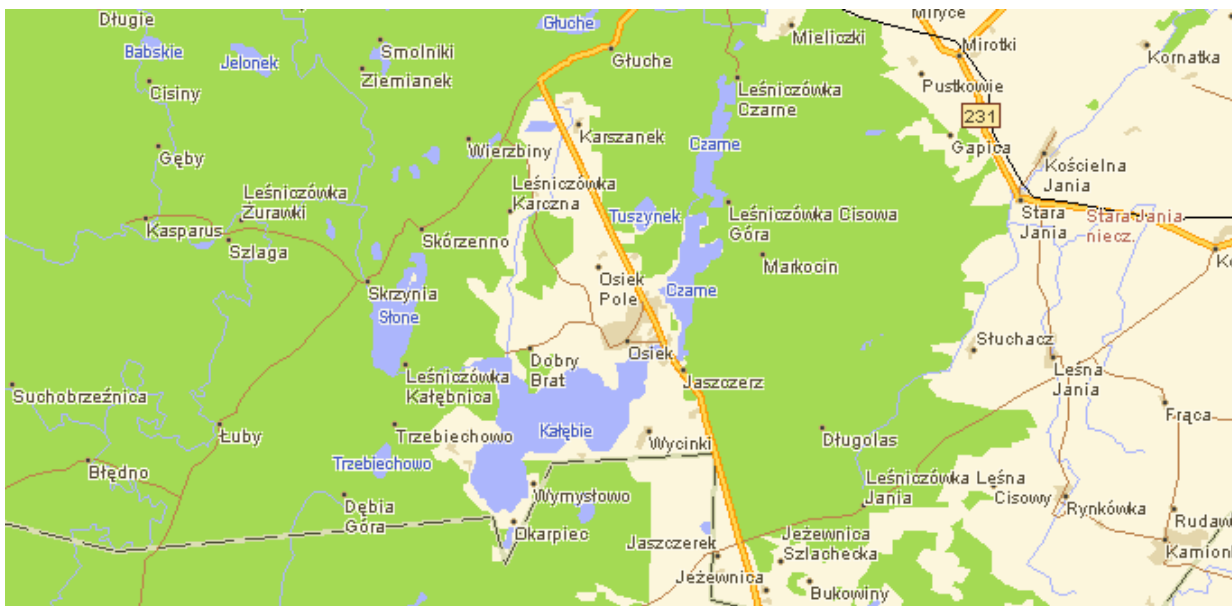
Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Wiejska gmina Osiek położona jest w południowej części województwa pomorskiego. Jest jedną z trzynastu jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu starogardzkiego. Zajmuje powierzchnię 156 km² i liczy 2.557 mieszkańców, z czego 896 osób zamieszkuje w Osieku będącym siedzibą władz gminy (stan na 31.12.2006 r.).

Do gminy należy dwanaście sołectw: Bukowiny, Cisowy, Jeżewnica, Karszanek, Kasparus, Lisówko, Markocin, Osiek, Radogoszcz, Skórzenno, Suchobrzeźnica i Wycinki (rycina 1).. Od południa obszar gminy graniczy z gminami: Śliwice, Osie i Warlubie (województwo kujawsko-pomorskie), od zachodu z gminą Osieczna, od północy z gminami Lubichowo i Skórcz, a od wschodu z gminą Smętowo Graniczne.

W odległości nieco ponad 30 km od Osieka leżą: Starogard Gdański (na północ), Kwidzyn (na wschód), Świecie (na południe) i Grudziądz (na południowy wschód). Od aglomeracji gdańskiej Osiek dzieli odległość niecałych 100 km.

Rycina 1. Gmina Osiek i okolice.

Teren gminy jest dość płaski, choć są wzniesienia o wysokości ponad 120 m n.p.m. Geomorfologicznie jest to obszar równiny sandrowej, zwanej sandrem Wdy. Jedynie na zachód od wsi Bukowiny występuje wysoczyzna morenowa. Są tu rynny jeziorne, wytopiska i obniżenia dolinowe. Przez gminę przepływa rzeka Wda, charakteryzująca się czystością wód i malowniczością okolicznych terenów.

Ponad 95 % obszaru gminy znajduje się w obrębie Borów Tucholskich – obszaru chronionego krajobrazu. Są tu trzy rezerваты przyrody: ścisły rezerwat ornitologiczny „Czapli Wierch” z rzadkimi ptakami, rezerwat leśny i krajobrazowy „Krzywe Koło” oraz rezerwat florystyczno-faunistyczny „Zdrójno” z ptakami i bobrami.

Większość obszaru gminy (ponad 72% całej powierzchni) zajmują lasy sosnowe. Na terenie gminy znajduje się 25 jezior o łącznej powierzchni 1.100 ha, w większości o II klasie czystości. Największym z nich jest jezioro Kałębie, zwane też Morzem Kociewskim (466 ha). Następnymi w kolejności są jeziora: Słone (140 ha), Udzierz (132 ha), Czarne Południowe (98,2 ha) i Czarne Północne (79,0 ha).

Na terenie gminy nie ma żadnych złóż mineralnych ani surowców. Największym bogactwem naturalnym są lasy. Gospodarka gminy ma charakter leśno-rolniczy, z malejącym udziałem rolnictwa. Od lat 70. notuje się rozwój indywidualnej rekreacji i wypoczynku. Bogate walory krajobrazowe i przyrodnicze, korzystny mikroklimat, czyste wody i powietrze, cisza i spokój oraz dobre połączenia drogowe z głównymi miastami regionu stwarzają warunki dla rozwoju turystyki, agroturystyki, rekreacji i wypoczynku. Z końcem 2006 roku na terenie gminy funkcjonowało ogółem 120 podmiotów gospodarczych prywatnych.

Sieć placówek oświatowych na terenie gminy tworzą: oddział przedszkolny przy szkole podstawowej (kl. „0”), do którego w roku szkolnym 2006/2007 uczęszczało 27 dzieci, szkoła podstawowa, w której uczyło się 157 uczniów, a także gimnazjum, w którym naukę pobierało 93 uczniów. Szkoła Podstawowa i Gimnazjum funkcjonują w ramach Zespołu Szkół Publicznych w Osieku.

Mieszkańcy gminy mają zapewnioną opiekę zdrowotną w ośrodku zdrowia oraz gabinecie prywatnym.

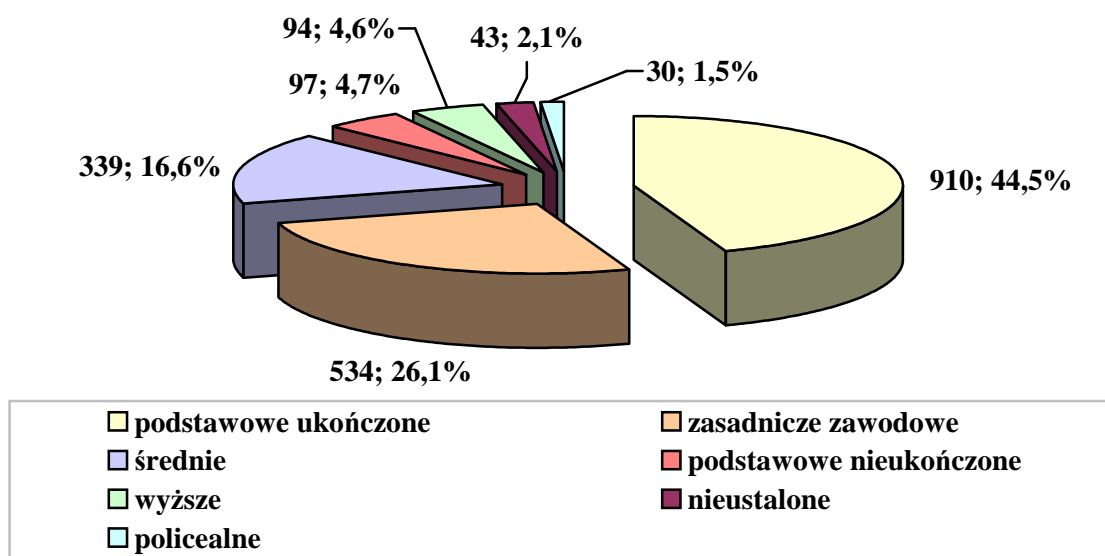
2.2. DEMOGRAFIA

Sytuacja demograficzna mieszkańców gminy została opracowana na podstawie informacji zebranych podczas przeprowadzania Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 roku oraz danych Urzędu Gminy Osiek z lat 2004-2006. Ich analiza pozwoliła na zobrazowanie sytuacji społeczno-ekonomicznej ludności, przedstawienie obecnej struktury demograficznej mieszkańców i dokonanie w tym zakresie prognozy na

najbliższe lata. Czynniki powyższe odgrywają bowiem istotną rolę w planowaniu zabezpieczenia społecznego ludności.

W 2002 roku teren gminy Osiek zamieszkiwało 2.471 osób. Analizując strukturę wykształcenia ludności w wieku 13 lat i więcej (2.047 osób), należy stwierdzić, iż największe grupy stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (910 osób) i zasadniczym zawodowym (534 osoby), a wykształceniem wyższym legitymowało się 94 mieszkańców. Poniżej prezentujemy strukturę wykształcenia mieszkańców gminy w 2002 roku.

Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 roku

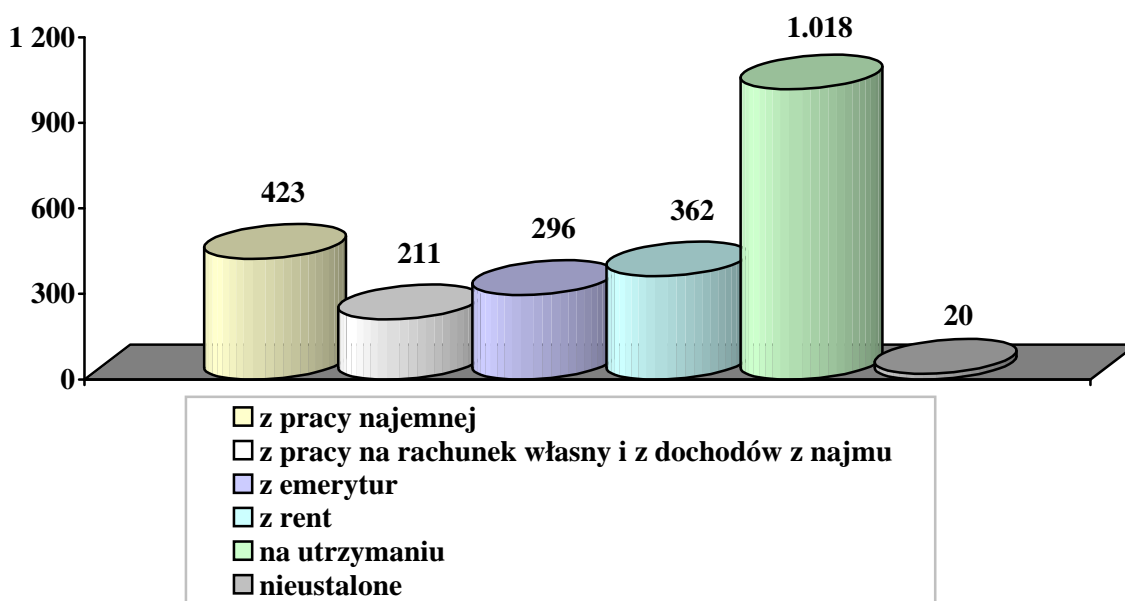

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest ważną przesłanką w procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób przede wszystkim na rynku pracy. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do zmiennej rzeczywistości rynku pracy.

Wykształcenie ludności jest bezpośrednio związane z jej cechami społeczno-zawodowymi, wpływając na aktywność zawodową ludności i źródła jej utrzymania. Dane szczegółowe w tym ostatnim zakresie przedstawia poniższy wykres.

Ludność według głównego źródła utrzymania w 2002 roku

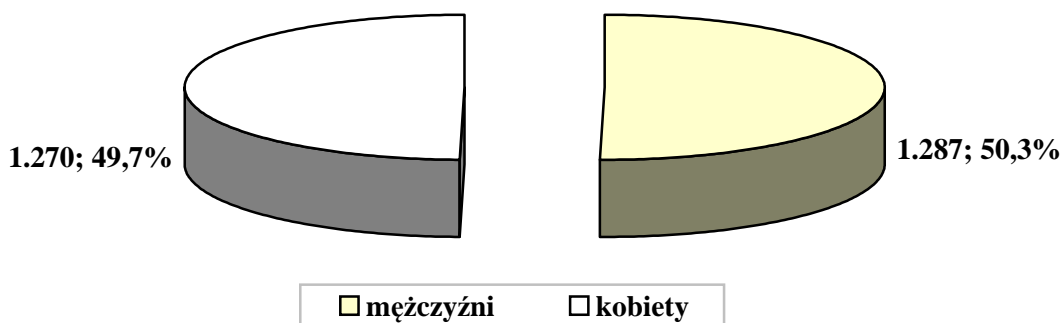

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku spośród 2.471 mieszkańców gminy 1.433 osoby (58%) posiadały własne źródło utrzymania. Wśród nich 634 osoby utrzymywały się z pracy, w tym 423 osoby z pracy najemnej i 211 osób z pracy na własny rachunek i z dochodów z najmu (143 osoby z pracy we własnym gospodarstwie rolnym). Z pozostałych źródeł utrzymania korzystało 799 osób, w tym 296 osób otrzymywało emerytury, a 362 osoby – renty. Na utrzymaniu pozostawało 1.018 osób, a źródła utrzymania nie ustalono dla 20 osób.

Na przestrzeni ostatnich lat sytuacja demograficzna gminy Osiek ulegała zmianom. Dane szczegółowe w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

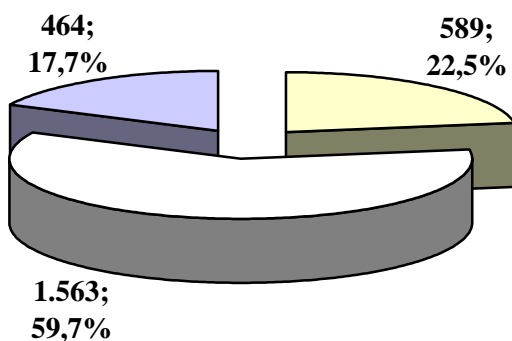
Ludność gminy Osiek z końcem 2006 roku

Dane Urzędu Gminy Osiek.

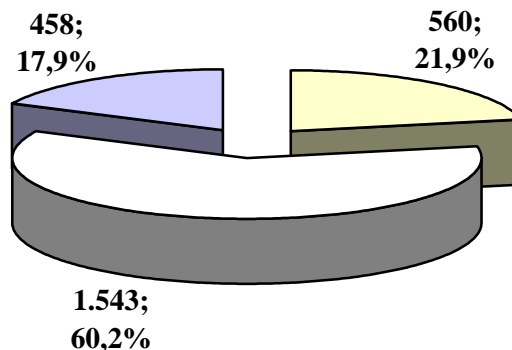
Według danych Urzędu Gminy Osiek z 31 grudnia 2006 roku teren gminy zamieszkiwało 2.557 osób, w tym 1.287 mężczyzn i 1.270 kobiet. Na 100 mężczyzn przypadło 99 kobiet. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 16 osób na 1 km².

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Osiek z końcem 2004 roku

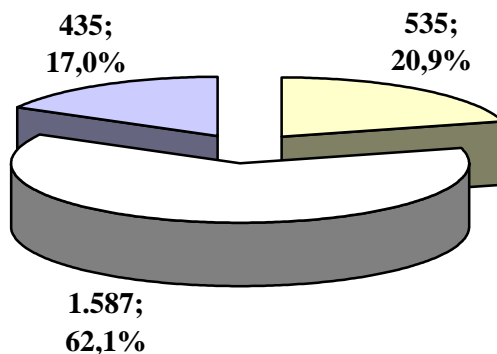
- osoby w wieku przedprodukcyjnym
- osoby w wieku produkcyjnym
- osoby w wieku poprodukcyjnym

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Osiek z końcem 2005 roku

- osoby w wieku przedprodukcyjnym
- osoby w wieku produkcyjnym
- osoby w wieku poprodukcyjnym

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Osiek z końcem 2006 roku

- osoby w wieku przedprodukcyjnym
- osoby w wieku produkcyjnym
- osoby w wieku poprodukcyjnym

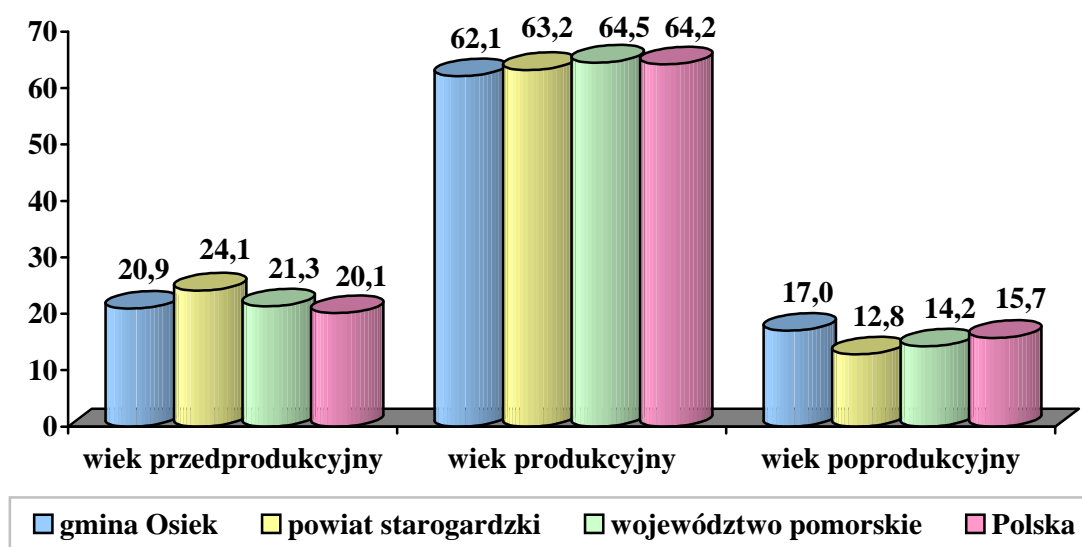
Dane Urzędu Gminy Osiek.

Z powyżej przedstawionych danych wynika, iż struktura wiekowa mieszkańców gminy Osiek w latach 2004-2006 była korzystna, co przejawiało się większą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu z osobami w wieku poprodukcyjnym. W analizowanym okresie miał miejsce systematyczny spadek liczby osób w wieku

przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym, przy jednoczesnych wahaniami liczby osób w wieku produkcyjnym. Warto przy tym zwrócić uwagę na wzrost udziału tej ostatniej grupy w ogóle mieszkańców gminy.

Poniższy wykres przedstawia strukturę wiekową mieszkańców gminy Osiek w 2006 roku w porównaniu ze strukturą wiekową ludności powiatu starogardzkiego, województwa pomorskim i kraju.

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Osiek w 2006 roku w porównaniu ze strukturą wiekową ludności powiatu starogardzkiego, województwa pomorskim i kraju

Badania własne Centrum AV.

Analizując strukturę wiekową mieszkańców gminy Osiek z końcem 2006 roku, należy stwierdzić, iż odbiegała ona zarówno od struktury demograficznej powiatu starogardzkiego, województwa pomorskiego, jak i całej Polski. Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym zamieszkujących w gminie był niższy od średniej powiatowej i wojewódzkiej i nieznacznie wyższy od krajowej, zaś odsetek osób w wieku produkcyjnym był niższy od wszystkich pozostałych średnich. Jednocześnie wskaźnik procentowy mieszkańców gminy w wieku poprodukcyjnym był wyższy niż w powiecie, województwie i kraju.

Prognozując sytuację demograficzną gminy na najbliższe lata, należy podkreślić, iż w niedalekiej przyszłości znaczna grupa osób w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową, a tym samym zasili grono seniorów. Z perspektywy systemu

zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55. roku życia. Dodajmy, że proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego czasokresu życia.

2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

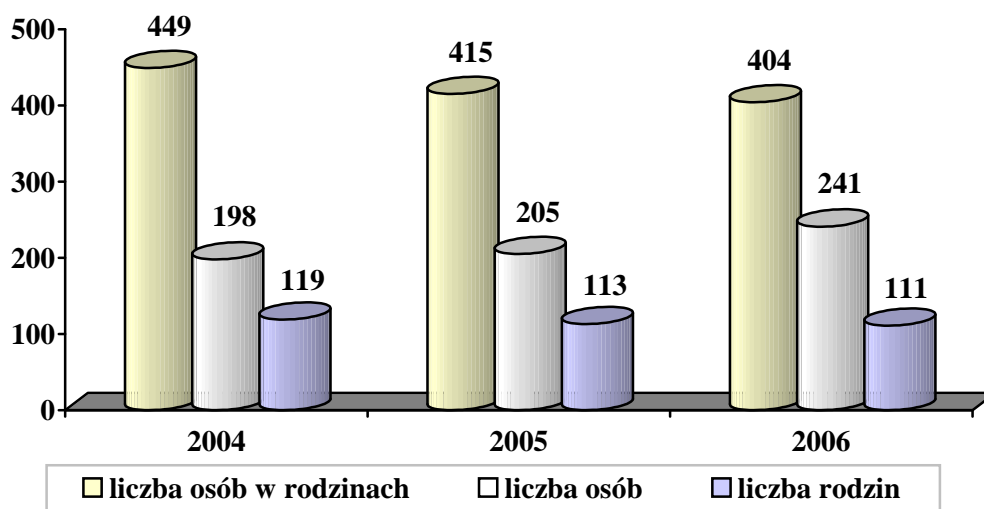
Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze; 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Osiek odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej, bezpośrednio i pośrednio udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych), współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym oraz aktywizowanie środowiska lokalnego.

Na poniższym wykresie prezentujemy liczbę osób, liczbę rodzin oraz liczbę osób w rodzinach objętych w gminie Osiek pomocą społeczną w latach 2004-2006.

Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2004-2006

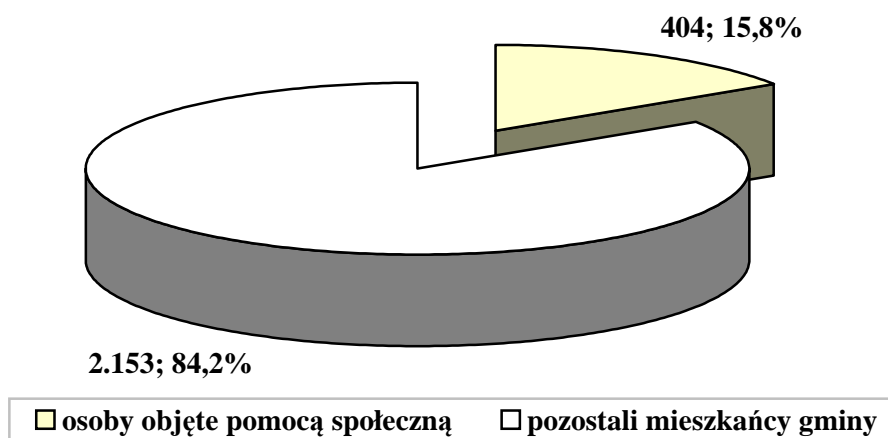
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Osieku.

Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Od 1 października 2006 roku kryterium to ustalono na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej (poprzednio 461 zł) i 351 zł na osobę w rodzinie (poprzednio 316 zł). Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęży liczbę uprawnionych do korzystania z pomocy i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa.

W latach 2004-2006 liczba osób objętych systemem pomocy społecznej w gminie Osiek zmniejszała się z roku na rok. Na spadek liczby uprawnionych do świadczeń wpływ miały m.in. ustawa o rencie socjalnej i ustawa o świadczeniach rodzinnych, które spowodowały w 2004 przejście części klientów systemu do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i płatnika świadczeń rodzinnych.

Poniżej prezentujemy udział beneficjentów systemu pomocy społecznej z terenu gminy Osiek w 2006 roku w ogóle mieszkańców gminy.

Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność gminy w 2006 roku

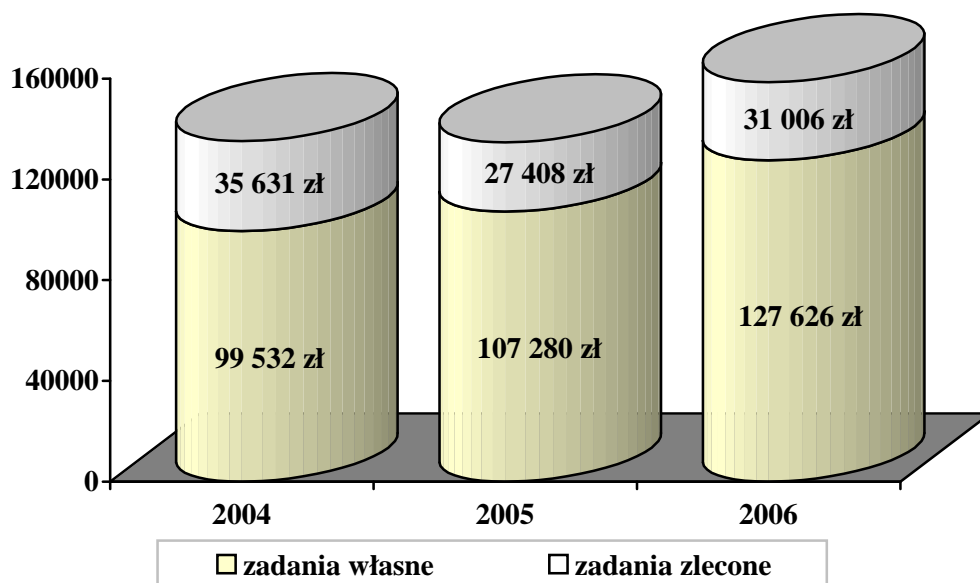

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Osieku.

Spośród 2.557 mieszkańców gminy, 404 osoby skorzystały z systemu pomocy społecznej w roku 2006. Liczba ta obejmuje również członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

Na poniższym wykresie prezentujemy wydatki poniesione przez miejscowy Ośrodek na pomoc społeczną w latach 2004-2006.

Wydatki na pomoc społeczną w latach 2004-2006

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Osieku.

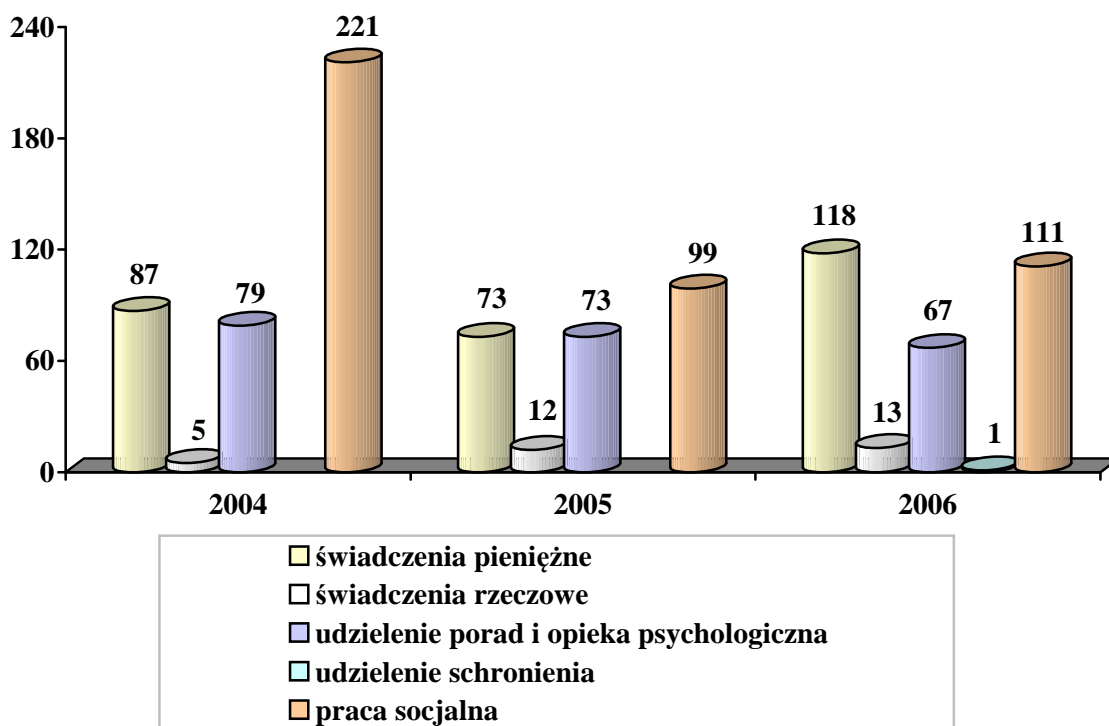
Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych wydatkowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Osieku na pomoc społeczną, uwzględniając kwoty na realizację zadań własnych gminy i zadań zleconych gminie.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w gminie, należy zauważyć, iż nakłady finansowe na wspomaganie osób i rodzin w 2006 roku zwiększyły się w porównaniu z latami poprzednimi. Taki stan rzeczy był w głównej mierze efektem wzrostu wysokości środków na zadania własne gminy.

Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosła: w roku 2004 – 135.163 zł, w roku 2005 – 134.688 zł, a w 2006 roku – 158.632 zł.

Na poniższym wykresie prezentujemy rodzaje pomocy udzielanej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w latach 2004-2006.

Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS w latach 2004-2006 (liczba osób)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Osieku.

W latach 2004-2006 praca socjalna i świadczenia pieniężne były najczęściej świadczonymi formami pomocy. Analizując możliwości przyznawania przez ośrodek pomocy społecznej tych ostatnich, należy wskazać na podstawowe zasiłki, którymi obecnie są: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy,

składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne oraz pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie. W omawianym okresie liczba osób objętych tego rodzaju wsparciem spadła (2005 r.), a następnie wzrosła (2006 r.). Istotnymi formami pomocy były również praca socjalna, porady udzielane przez pracowników ośrodka oraz opieka psychologiczna.

Typ realizowanych świadczeń w latach 2004-2006

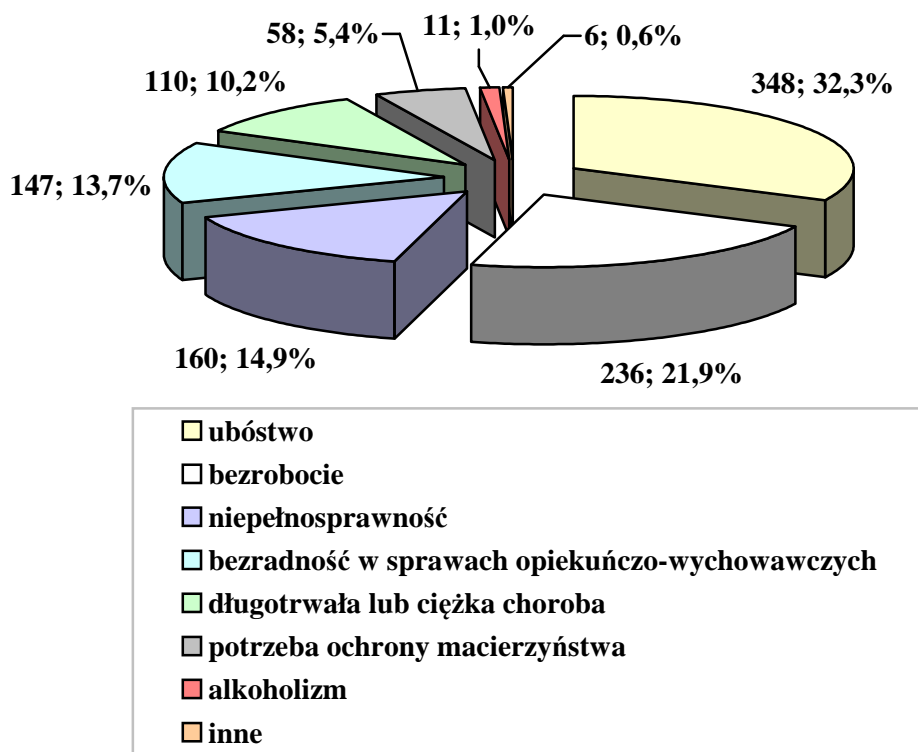
Typy świadczeń	2004		2005		2006	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Pieniężne	87	86	73	68	118	58
Rzeczowe	5	5	12	11	13	12
Udzielenie porad i opieka psychologiczna	79	27	73	24	67	23
Udzielenie schronienia					1	1
Praca socjalna	221	69	99	26	111	28

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Osieku.

Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Beneficjenci niezadowoleni z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które w trybie administracyjnym może decyzję GOPS-u utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania.

Poniżej prezentujemy powody przyznawania pomocy społecznej mieszkańcom gminy Osiek w 2006 roku (według liczby osób w rodzinie).

Powody przyznawania pomocy społecznej w 2006 roku (liczba osób w rodzinach)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Osieku.

Ustawa o pomocy społecznej zawiera listę powodów, według których istnieje prawo korzystania z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny.

W 2006 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Osieku udzielał wsparcia osobom i rodzinom z następujących przyczyn:

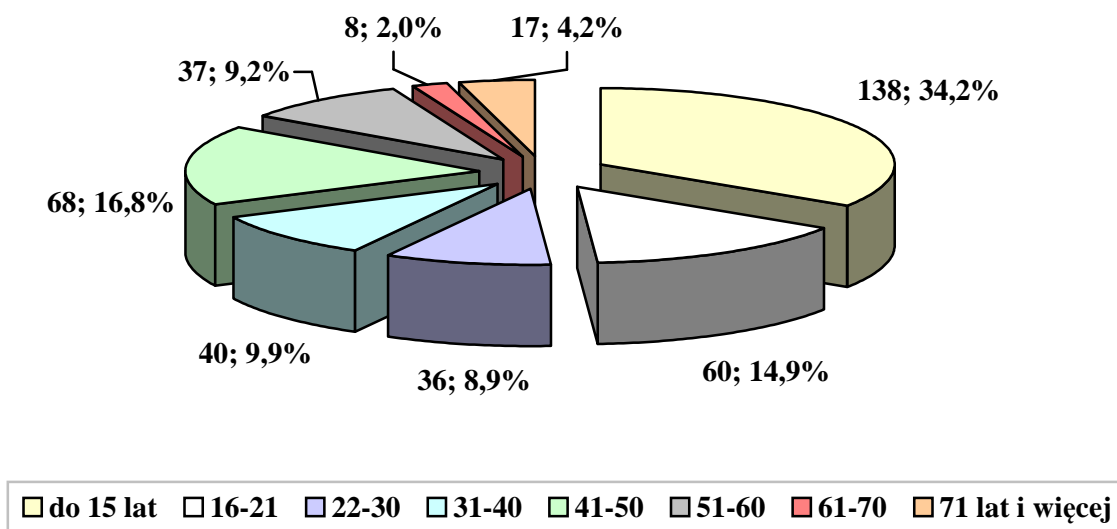
- ubóstwo – 348 osób w 86 rodzinach,
- bezrobocie – 236 osób w 56 rodzinach,
- niepełnosprawność – 160 osób w 43 rodzinach,
- bezzradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 147 osób w 32 rodzinach,
- długotrwała lub ciężka choroba – 110 osób w 37 rodzinach,
- potrzeba ochrony macierzyństwa – 58 osób w 15 rodzinach,
- alkoholizm – 11 osób w 7 rodzinach,

- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – 4 osoby w 1 rodzinie,
- bezdomność – 2 osoby w 2 rodzinach.

W 2006 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Osieku udzielił również pomocy finansowej na kwotę 1.392 zł dla 1 gospodarstwa w celu pokrycia wydatków związanych z klęską żywiołową.

Poniższy wykres przedstawia strukturę demograficzną odbiorców pomocy społecznej w 2006 roku (według liczby osób w rodzinie).

Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w 2006 r. (liczba osób w rodzinach)

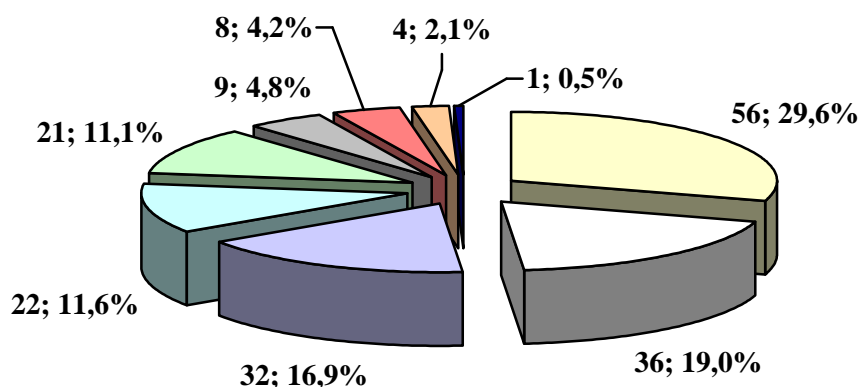

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Osieku.

Struktura demograficzna świadczeniobiorców systemu pomocy społecznej w 2006 roku odbiegała od struktury demograficznej całej lokalnej społeczności. Uwagę zwracała znaczna liczba dzieci wspieranych przez system pomocy społecznej, głównie poprzez dożywianie w szkołach, co dowodzi istnienia poważnych niedoborów materialnych wśród znacznej liczby rodzin. Niepokojąca była również liczna grupa beneficjentów w wieku produkcyjnym, którzy, posiadając ku temu warunki, powinni samodzielnie pracować i osiągać dochody umożliwiające utrzymanie siebie i swoich rodzin.

Poniżej prezentujemy strukturę odbiorców pomocy społecznej w 2006 roku ze względu na aktywność zawodową (według przyznanych decyzji).

Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową w 2006 r. (według decyzji administracyjnych)

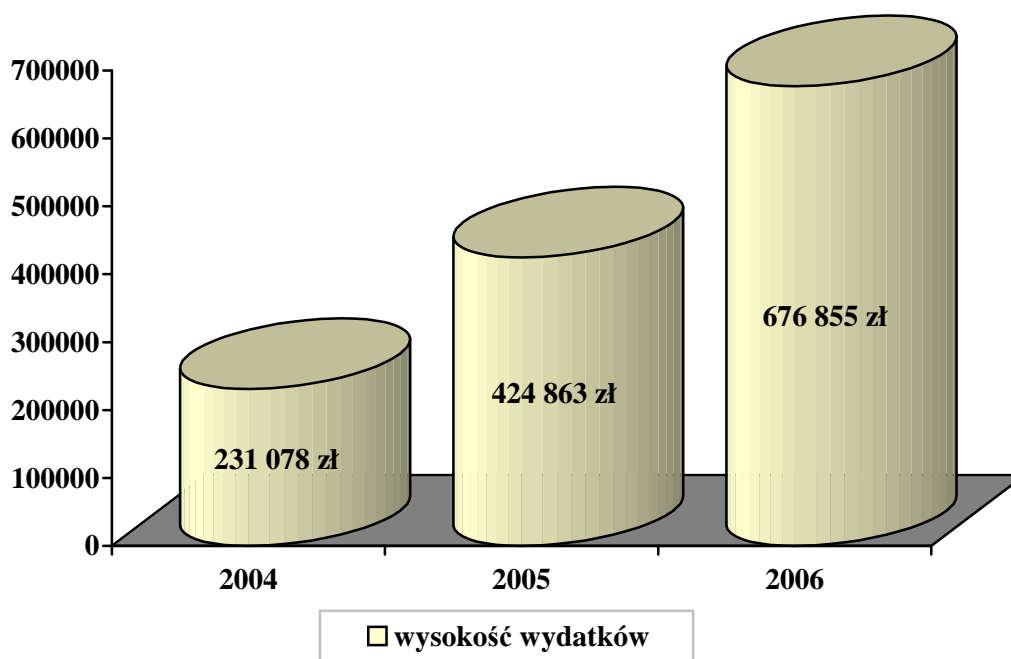
■ nie pracuje	■ bezrobotny bez prawa do zasiłku
■ pracuje	■ uczy się
■ na rencie	■ na emeryturze
■ studiuje	■ na zasiłku dla bezrobotnych
■ pracuje dorywczo	

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Osieku.

Analizując strukturę odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową, należy zauważyć, iż najliczniejszą grupę beneficjentów w 2006 roku stanowiły osoby nieposiadające zatrudnienia. Liczne grupy tworzyły również osoby dotknięte problemem bezrobocia niemające prawa do zasiłku oraz pracujące, uczące się i pozostające na rencie. Beneficjentami systemu pomocy społecznej w 2006 roku były także osoby otrzymujące emeryturę, studiujące, a także przebywające na zasiłku dla bezrobotnych bądź też podejmujące pracę dorywczo.

Poniżej prezentujemy wysokość środków finansowych przeznaczonych w latach 2004-2006 na realizację świadczeń rodzinnych oraz opłacenie składek na ubezpieczenia społeczne za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne.

Wydatki na świadczenia rodzinne i składki na ubezpieczenia społeczne w latach 2004-2006

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Osieku.

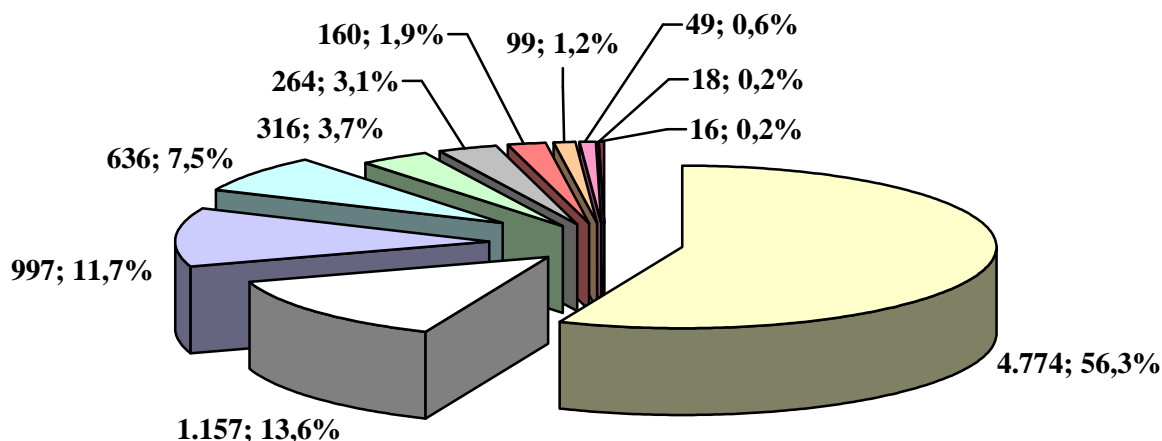
Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych wydatkowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Osieku na realizację świadczeń rodzinnych oraz opłacenie składek na ubezpieczenia społeczne za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na ten cel w latach 2004-2006, należy zauważyć, iż zwiększały się one z roku na rok. Warto wyjaśnić, iż w 2004 roku świadczenia rodzinne były wypłacane od 1 maja.

Ogółem wielkość wydatków na realizację świadczeń rodzinnych oraz opłacenie składek na ubezpieczenia społeczne za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne w kolejnych latach wyniosła: w roku 2004 – 231.078 zł, w roku 2005 – 424.863 zł, w a 2006 roku – 676.855 zł.

Poniższy wykres przedstawia dane szczegółowe dotyczące świadczeń rodzinnych przyznanych przez GOPS w Osieku w 2006 roku.

Świadczenia rodzinne przyznane przez GOPS w 2006 roku

☐	zasiłek rodzinny
☐	dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej
☐	dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania
☐	zasiłek pielęgnacyjny
☐	dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego
☐	dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka
☐	dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego
☐	dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
☐	świadczenie pielęgnacyjne
☐	jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka
☐	dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Osieku.

Zgodnie z ustawą, świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka oraz zapomoga wypłacana przez gminy z tytułu urodzenia się dziecka. W 2006 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Osieku przyznał:

- 4.774 zasiłki rodzinne dla 448 osób,
- 1.157 dodatków do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej dla 102 osób,

- 997 dodatków do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania dla 126 osób,
- 636 zasiłków pielęgnacyjnych dla 59 osób,
- 316 dodatków do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego dla 314 osób,
- 264 dodatki do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka dla 23 osób,
- 160 dodatków do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego dla 14 osób,
- 99 dodatków do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego dla 12 osób,
- 49 świadczeń pielęgnacyjnych dla 4 osób,
- 18 jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia się dziecka dla 18 osób,
- 16 dodatków do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka dla 16 osób.

W 2006 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Osieku opłacił również 18 składek na ubezpieczenia emerytalno-rentowe za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne na kwotę 2.458 zł.

Zaliczka alimentacyjna jest świadczeniem wypłacanym dziecku wychowywanemu w rodzinie niepełnej, w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, oraz dzieciom wychowywanym przez osoby pozostające w związkach małżeńskich, przeprowadzających separację lub rozwód. Poniższa tabela przedstawia zaliczki alimentacyjne wypłacane w gminie Osiek w latach 2005-2006.

Zaliczki alimentacyjne przyznane przez GOPS w latach 2005-2006

2005			2006		
Liczba osób	Liczba przyznanych zaliczek	Wartość przyznanych zaliczek	Liczba osób	Liczba przyznanych zaliczek	Wartość przyznanych zaliczek
12	43	6.448 zł	12	132	23.597 zł

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Osieku.

W latach 2005-2006 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Osieku przyznał odpowiednio 43 i 132 zaliczki alimentacyjne dla 12 i także 12 osób na łączną kwotę odpowiednio 6.448 i 23.597 zł.

2.4. KWESTIA DZIECKA

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze,
- placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół gminy ankiety. Pozwalają one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach

patologii społecznej wśród uczniów oraz przekazują informacje o realizacji działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży. W sumie do badania przedłożono jedną ankietę z Zespołu Szkół Publicznych. W materiale badawczym oceniono głównie pozycję dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym. Poniższa tabela zawiera informacje na temat zdiagnozowanych w środowisku szkolnym i w domu rodzinnym problemów społecznych.

Problemy występujące w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej oraz w domu rodzinnym

Lp.	Cechy patologii społecznej	Obecność poszczególnych cech		
		występuje (liczba szkół)	liczba ujawnionych przypadków	nie występuje
1	Alkoholizowanie się	1		
2	Narkotyzowanie się			1
3	Palenie papierosów	1		
4	Ucieczki z domu			1
5	Kradzieże	1		
6	Agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	1		
7	Autoagresja			1
8	Przestępczość ujawniona	1		
9	Niszczenie mienia szkolnego	1		
10	Udział w grupach negatywnych	1		
11	Opieka kuratora sądowego	1		
12	Przemoc w rodzinie	1		
13	Zaniedbanie przez dom	1		
14	Wykorzystywanie seksualne			1

Badania własne Centrum AV.

Wskazując najistotniejsze kwestie, pedagog korzystał z zamkniętego zestawu kategorii, mając do wyboru 14 zmiennych. Do problemów społecznych występujących na terenie szkoły i w domu rodzinnym uczniów zaliczył m.in. sięganie po papierosy, zaniedbanie przez dom, niszczenie mienia szkolnego, stosowanie agresji i przemocy w grupie rówieśniczej, kradzieże, potrzebę sprawowania opieki przez kuratora sądowego oraz zachowania o charakterze przestępczym (za podstawowe kryterium klasyfikacji cech patologicznych przyjęto częstotliwość ich występowania).

Ankietowana placówka zapewnia dostęp do Internetu i prowadzi dożywianie uczniów (jednak zapotrzebowanie na tę formę pomocy jest większe). W badanym Zespole Szkół nie funkcjonują klasy integracyjne, brak też sali gimnastycznej.

Szkoła oferuje zajęcia dodatkowe (m.in. różnorodne tematycznie koła zainteresowań i zajęcia sportowe), a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne i logopedyczne.

Określając problemy uczniów w pytaniach otwartych, badany wskazał na trudną sytuację materialno-bytową rodzin, powodowaną bezrobociem i niskimi dochodami, dysfunkcje występujące w domu, odnoszące się do uzależnień i przemocy w rodzinie, a także ograniczony dostęp do infrastruktury kulturalnej, niemożność pogłębiania zainteresowań i bariery komunikacyjne utrudniające uczniom dojazd do szkoły.

Według pedagoga na terenie gminy są rejony wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka. Do takich miejsc zaliczył m.in. plażę w sezonie letnim (z uwagi na brak ratownika nad jeziorem).

Określając działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia na terenie szkoły, ankietowany wskazywał na konieczność realizowania programów profilaktycznych, jak również zapewnienia dostępu do opieki pedagogiczno-psychologicznej dla uczniów i ich rodziców oraz potrzebę udziału specjalistów (np. policjant, kurator, psycholog) w rozmowach z uczniami i rodzicami.

Podejmując kwestię badań koniecznych do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i rodziców, pedagog stwierdził, iż należy przede wszystkim zintensyfikować wywiady środowiskowe i badania ankietowe w celu lepszego rozpoznania sytuacji materialno-bytowej rodzin uczniów oraz zdiagnozowania aktualnych problemów. Ponadto należałoby także zacieśnić współpracę z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej.

Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, ankietowany wskazywał głównie na konieczność zapewnienia szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (m.in. poprzez zwiększenie funduszy na zajęcia rekreacyjno-sportowe i budowę sali gimnastycznej), potrzebę ułatwienia dostępu do lekarzy specjalistów, tworzenia klas integracyjnych, zakupu pomocy dydaktycznych i sprzętu specjalistycznego, prowadzenia działań w zakresie poprawy bezpieczeństwa dzieci i młodzieży (lekcje z policjantem, tworzenie ścieżek rowerowych), a także w zakresie wsparcia dzieci z rodzin ubogich (pomoc finansowa, organizowanie czasu wolnego oraz wypoczynku letniego i zimowego, prowadzenie akcji charytatywnych, pozyskiwanie sponsorów i środków finansowych z fundacji oraz funduszy strukturalnych Unii Europejskiej).

Przedstawione powyżej kwestie należałoby podjąć w lokalnym programie opieki na dziećmi i młodzieżą.

2.4.1. SYTUACJA DZIECKA I RODZINY Z PERSPEKTYWY PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ I ZESPOŁU KURATORSKIEJ SŁUŻBY SĄDOWEJ SĄDU REJONOWEGO

Informacji o sytuacji dziecka w środowisku lokalnym dostarczają również działające na danym terenie Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna oraz Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego. Dane tych instytucji dotyczą m.in. takich kwestii jak liczba osób, którym udzielono pomocy, a także liczba spraw i powód objęcia nadzorem oraz formy wsparcia.

W 2006 roku pracownicy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Starogardzie Gdańskim objęli różnymi formami pomocy 17 uczniów w wieku od 7 do 15 lat (w tym dzieci ze szkoły gimnazjalnej – 8 osób i ze szkoły podstawowej – 9 osób) z następujących miejscowości: Jaszczierz, Karszanek, Lisówko, Markocin i Radogoszcz.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych, kurator sądowy jest organem wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Działania pomocowe realizowane przez kuratorów wynikają ze wskazań sądu opartych na art. 100 Kodeksu rodzinnego. Pomoc

ta ma charakter niematerialny i dotyczy umożliwienia właściwego wykonywania władzy rodzicielskiej.

Według danych Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej wykonującego orzeczenia w sprawach rodzinnych i nieletnich Sądu Rejonowego w Starogardzie Gdańskim obecnie prowadzonych jest 5 nadzorów nad przebiegiem leczenia odwykowego oraz jeden nadzór opiekuńczy nad wykonywaniem władzy rodzicielskiej wobec dwójki małoletnich dzieci.

W 2006 roku 3 rodzinom osób skazanych mieszkających na terenie gminy Osiek udzielono wsparcia w formie jednorazowej pomocy finansowej (1), wyprawki szkolnej (1) i paczki świątecznej (1).

2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

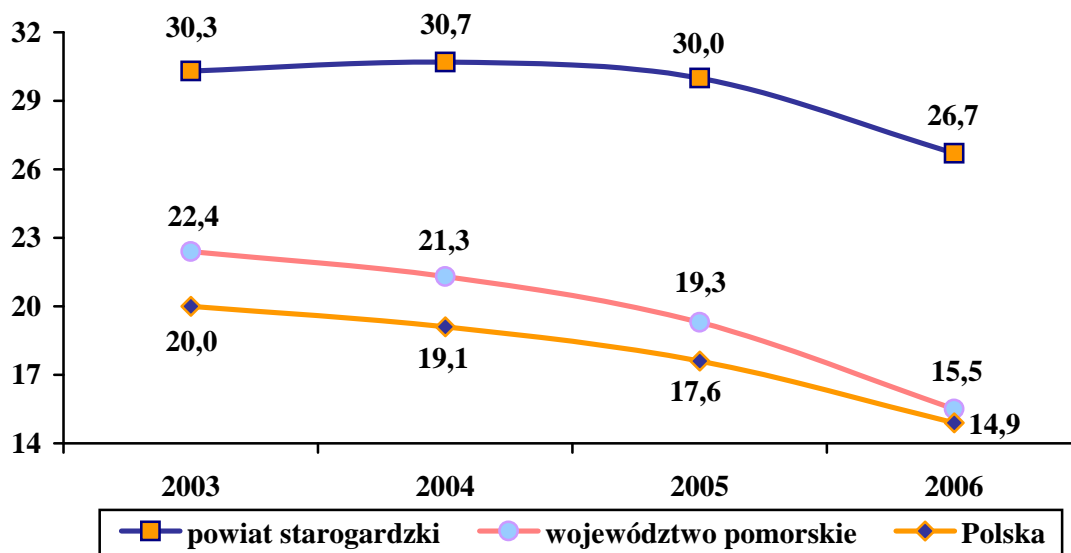
Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost liczby zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wyzwalają zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Poniższy wykres przedstawia stopę bezrobocia w powiecie starogardzkim, województwie pomorskim i kraju w latach 2003-2006.

Stopa bezrobocia w kraju, województwie i powiecie w latach 2003-2006

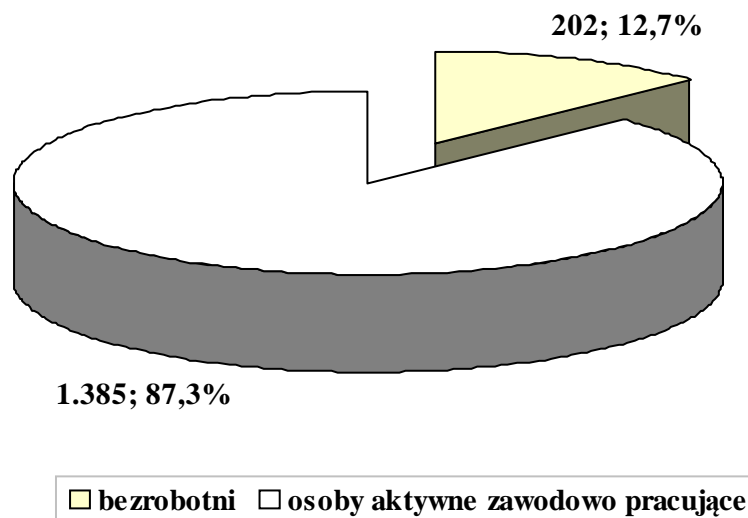
Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż w latach 2003-2006 powiat starogardzki charakteryzował się znacznie wyższą, w stosunku do województwa pomorskiego i kraju, stopą bezrobocia. Generalnie w skali całego kraju mamy do czynienia z powolnym zmniejszaniem się stopy bezrobocia.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Starogardzie Gdańskim na dzień 31 grudnia 2006 roku w gminie Osiek pozostawało zarejestrowanych 202 bezrobotnych. Wśród nich większą liczebnie grupą byli mężczyźni, którzy stanowili 52% ogółu bezrobotnych w gminie (105 osób). Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

Poniżej prezentujemy udział osób bezrobotnych z terenu gminy Osiek w 2006 roku w ogóle mieszkańców będących w wieku produkcyjnym.

Bezrobotni i osoby aktywne zawodowo pracujące w gminie Osiek z końcem 2006 roku

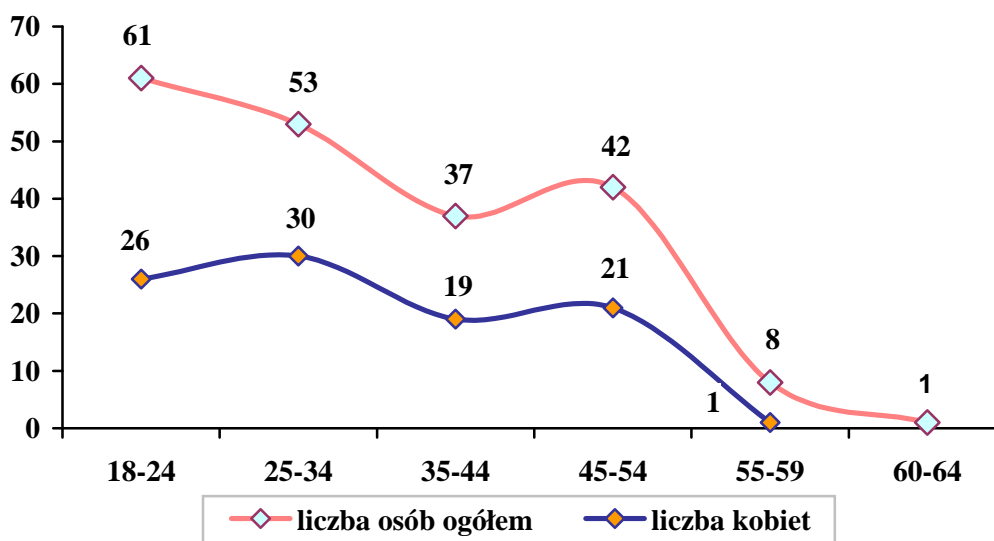

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Starogardzie Gdańskim.

Spośród 1.587 osób z terenu gminy Osiek, będących w wieku produkcyjnym, z końcem 2006 roku 202 osoby pozostawały bez zatrudnienia.

Dla scharakteryzowania zjawiska bezrobocia w gminie niezwykle ważna jest analiza danych dotyczących podziału bezrobotnych według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

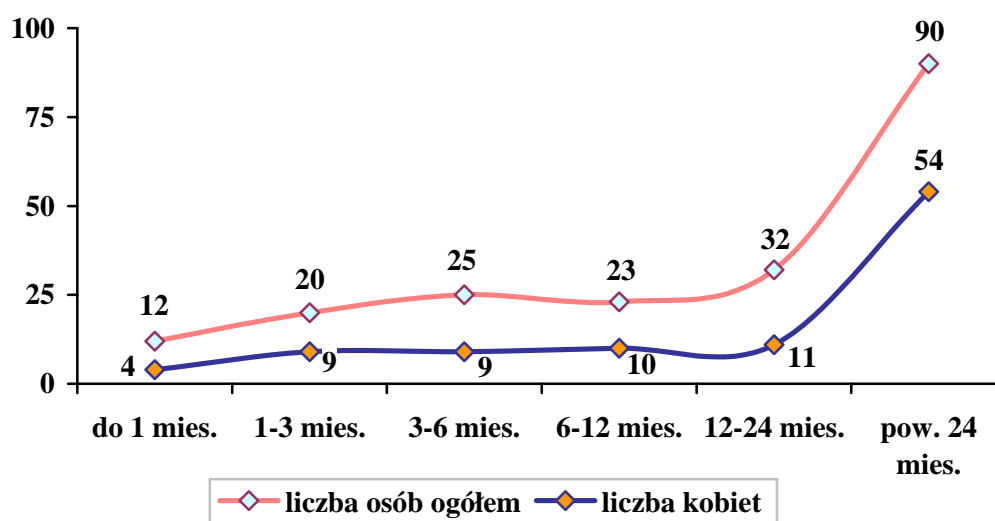
Bezrobotni według wieku z końcem 2006 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Starogardzie Gdańskim.

Z końcem 2006 roku w grupie bezrobotnych najczęściej było ludzi młodych, często nieposiadających wcześniejszych doświadczeń zawodowych. Było to porównywalne z sytuacją w kraju. Niepokój budziła również grupa osób bezrobotnych, które przekroczyły 45. rok życia. Osobom pozostającym jeszcze w wieku produkcyjnym, ale już niemobilnym, zdecydowanie trudniej znaleźć pracę i zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe. Największy udział kobiet wśród ogółu bezrobotnych zarejestrowano w przedziale wiekowym 25-34 lata (56,6%).

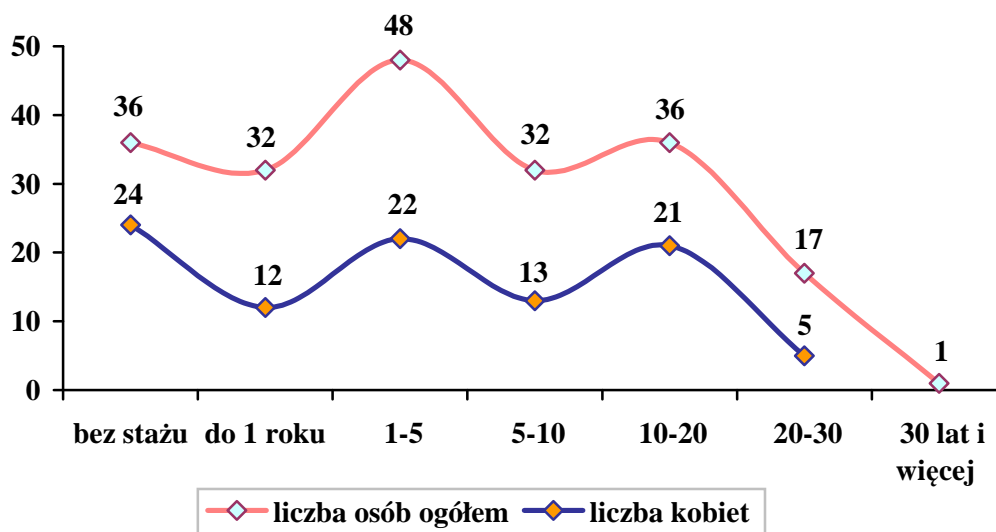
Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy z końcem 2006 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Starogardzie Gdańskim.

Powrót do pracy jest tym trudniejszy, im dłuższy jest okres pozostawania poza zatrudnieniem, co wyraźnie widać na powyższym zestawieniu. Brak pracy może powodować nieodwracalne szkody nie tylko ekonomiczne, ale przede wszystkim społeczne, łącznie z daleko idącą demoralizacją i wykluczeniem osób pozostających bez zatrudnienia. Długotrwale bezrobotni, którzy z końcem 2006 roku stanowili najliczniejszą grupę pozostających bez pracy w gminie, często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd tak ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej.

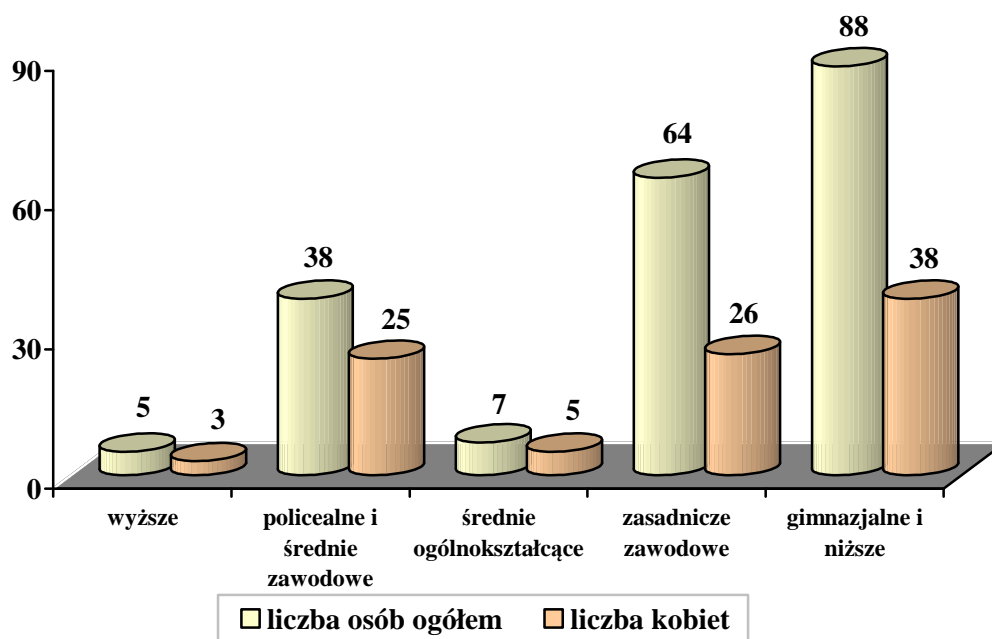
Bezrobotni według stażu pracy z końcem 2006 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Starogardzie Gdańskim.

Staż pracy warunkujący zdobycie doświadczenia zawodowego jest cechą niezwykle pożądaną przez pracodawców. Z końcem 2006 roku największą grupę bezrobotnych w gminie stanowiły osoby ze stażem pracy od roku do 5 lat. Liczne grupy tworzyły również osoby bez doświadczenia zawodowego oraz od 10 do 20 lat. W programach aktywizujących osoby bezrobotne należy zatem zwrócić szczególną uwagę na osoby z kilkuletnim stażem pracy, którym należy umożliwić zdobywanie dalszego doświadczenia zawodowego, jak również absolwentów, tak by mieli możliwość zdobycia pierwszych doświadczeń zawodowych, oraz osoby z ponad 10-letnim stażem pracy, którym należy zapewnić możliwość przekwalifikowania się, aby wzmocnić ich konkurencyjność na rynku pracy.

Bezrobotni według wykształcenia z końcem 2006 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Starogardzie Gdańskim.

Z końcem 2006 roku zdecydowanie lepszą sytuację na lokalnym rynku pracy posiadały osoby z wykształceniem wyższym i średnim ogólnokształcącym; tych w rejestrach bezrobotnych figurowało najmniej. Problem bezrobocia w największym stopniu dosięgał osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym oraz zasadniczym zawodowym. Zestawiając ten fakt z sytuacją na rynku pracy, należy nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doksztalcenie i zmianę kwalifikacji zawodowych.

2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Z jednej strony możemy się opierać na danych szacunkowych ustalonych dla populacji, m.in. przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które prezentuje poniższe zestawienie, z drugiej na danych przedstawianych przez poszczególne instytucje podejmujące kwestie uzależnień w swej działalności statutowej.

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		W Polsce 38,6 mln	W mieście 100 tys. mieszk.	W mieście 25 tys. mieszk.	W gminie 10 tys. mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagrożenie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

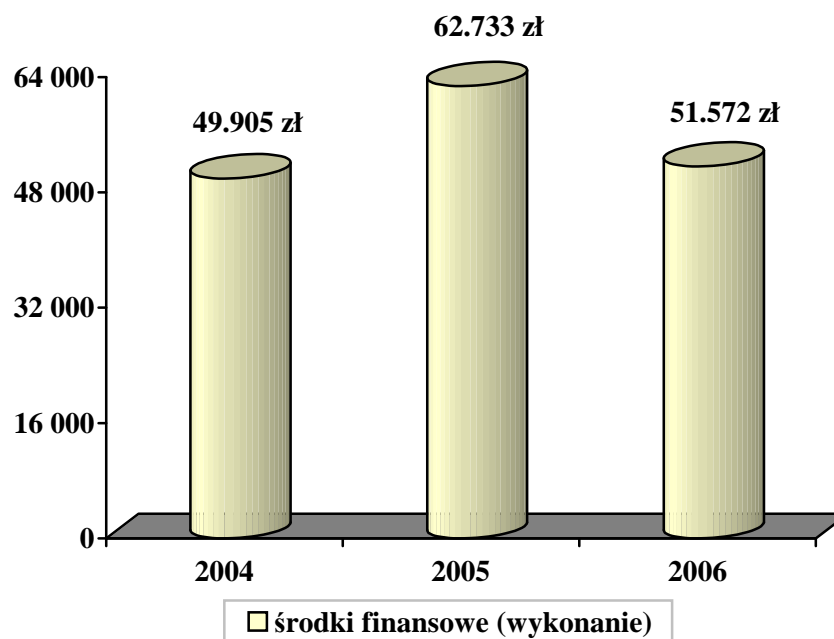
Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców, którzy bardzo często wskazują na uzależnienia jako poważny problem społeczny. Spośród 111 rodzin objętych pomocą społeczną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Osieku w 2006 roku, 7 rodzin liczących 11 osób swą trudną sytuację życiową tłumaczyło problemem alkoholowym. Nie było uwidocznione używanie narkotyków. Nie zdiagnozowano takich przypadków.

Aby eliminować niekorzystny wpływ uzależnień na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania oraz uchwalany corocznie gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Do głównych jego zadań na rok 2006 należało: zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i udzielanie rodzinom, w których występuje problem alkoholowy, pomocy psychospołecznej i prawnej, prowadzenie profilaktycznej działalności informatycznej i edukacyjnej oraz ustalanie zasad wydawania i cofania zezwoleń na prowadzenie sprzedaży napojów alkoholowych.

W 2006 roku Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Osieku rozpatrzyła 3 wnioski dotyczące skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych; wszystkie z nich skierowała do Sądu w celu zobowiązania osoby uzależnionej do podjęcia leczenia odwykowego.

Poniższy wykres przedstawia wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie Osiek w latach 2004-2006.

Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień w latach 2004-2006

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Osieku.

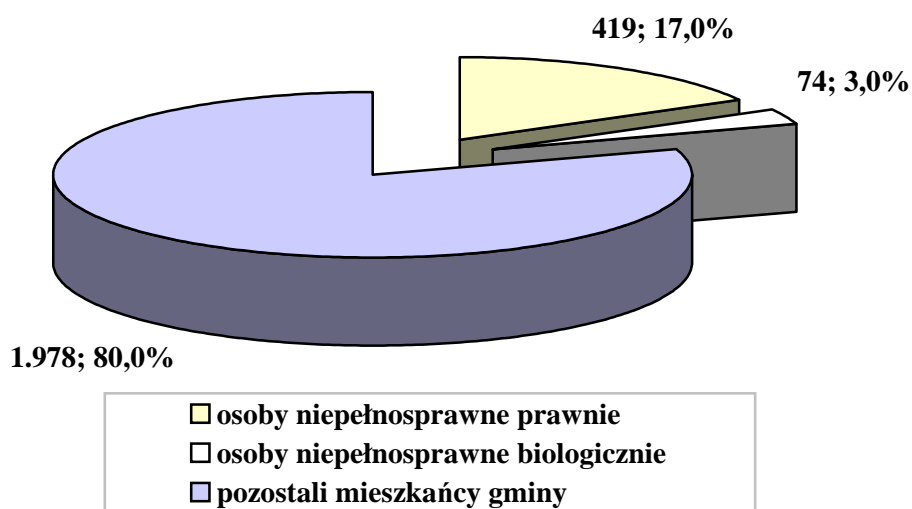
Wielkość środków przeznaczanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie Osiek w latach 2004-2006 ulegała wahaniom, osiągając najwyższy poziom w 2005 roku. W 2004 r. wyniosła 49.905 zł, w roku następnym wzrosła do 62.733 zł, a w 2006 r. spadła do 51.572 zł.

2.7. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Poniżej prezentujemy udział osób niepełnosprawnych z terenu gminy Osiek w 2002 roku w ogóle mieszkańców gminy.

Osoby niepełnosprawne a ludność gminy w 2002 roku

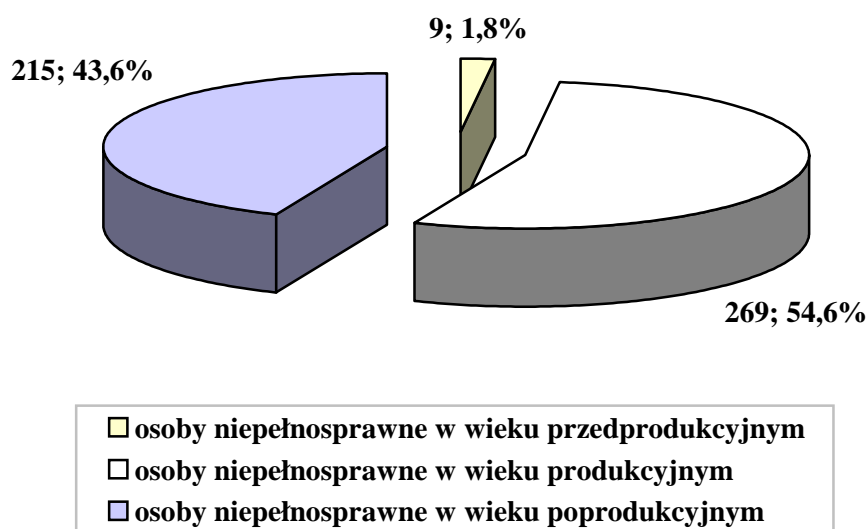
Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W roku 2002 w gminie Osiek zamieszkiwały 493 osoby niepełnosprawne (w tym 245 mężczyzn i 248 kobiet), co stanowiło 20% ogółu mieszkańców gminy.

Niepełnosprawni są silnie zróżnicowaną grupą, nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania. W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków (w 2006 roku z powodu niepełnosprawności z pomocy społecznej w gminie Osiek skorzystały 43 rodziny liczące 160 osób i była to trzecia, co do wielkości, pod względem liczby beneficjentów, przyczyna udzielania wsparcia). Jedynie dla 8% tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie. Prawie połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się – co najwyżej – wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia.

Poniżej prezentujemy podział osób niepełnosprawnych zamieszkujących w gminie Osiek w 2002 roku według ekonomicznych grup wieku.

Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku w 2002 roku

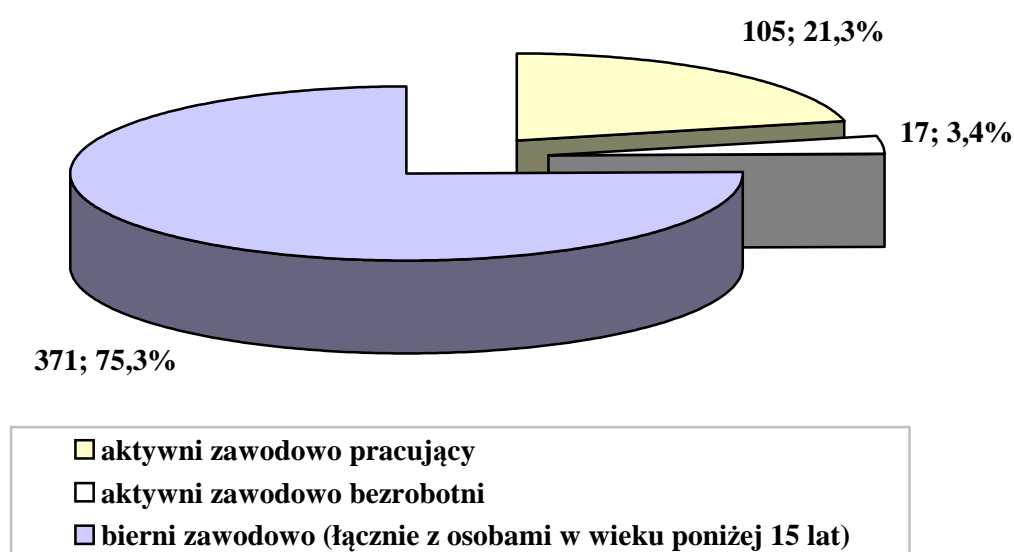

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku blisko 55% niepełnosprawnych w gminie było w wieku produkcyjnym (269 osób), co było zjawiskiem niepokojącym. Równie liczną grupę reprezentowały osoby w wieku poprodukcyjnym (215 osób). Najmniejszą liczebnie grupę stanowiły dzieci i młodzież – łącznie 9 osób.

Poniższy wykres prezentuje podział osób niepełnosprawnych zamieszkujących w gminie Osiek w 2002 roku według aktywności ekonomicznej.

Osoby niepełnosprawne według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

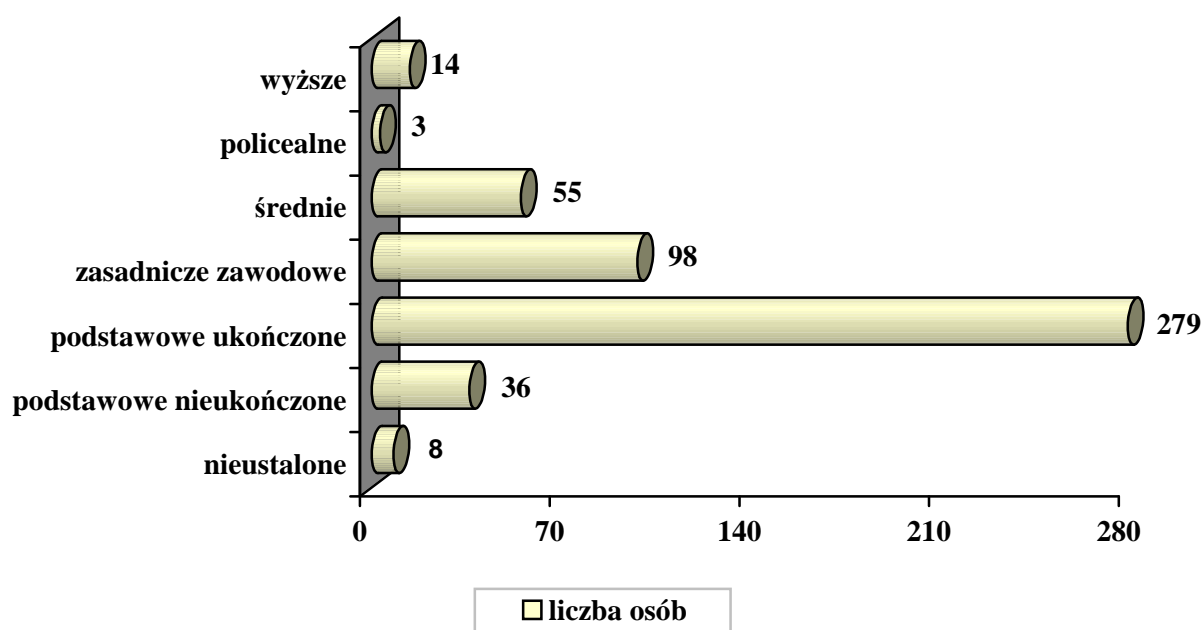
Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku zdecydowana większość osób niepełnosprawnych w gminie była bierna zawodowo – 371 osób. Wśród aktywnych zawodowo zarejestrowano 105 osób pracujących i 17 osób pozostających bez pracy.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy.

Poniższy wykres przedstawia osoby niepełnosprawne w gminie Osiek w 2002 roku według poziomu wykształcenia.

Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 r.

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku najliczniejszą grupę niepełnosprawnych w gminie stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym – 279 osób.

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z tym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi

wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia im funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączanie oraz możliwości rehabilitacyjne.

Szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

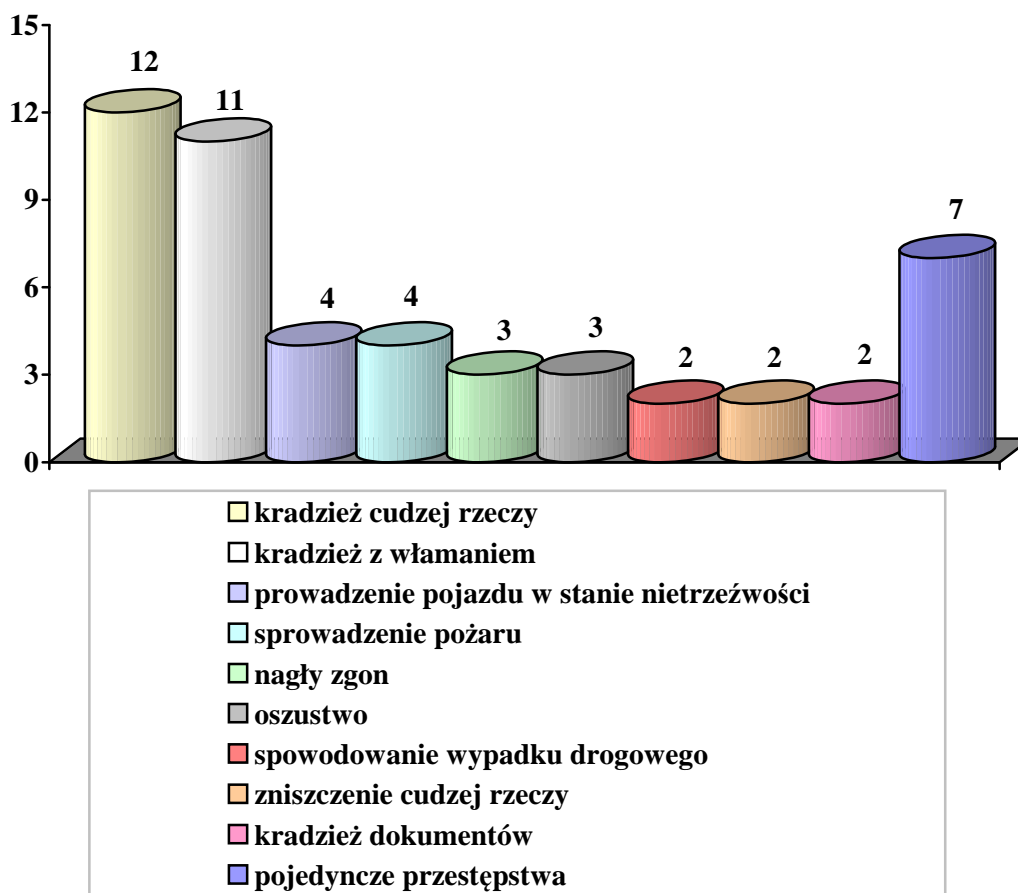
Do instytucji świadczących opiekę i pomoc osobom niepełnosprawnym na terenie gminy Osiek należą: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Zdrowia oraz Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

2.8. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwe piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy Osiek.

Z analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres 12 miesięcy 2006 roku wynika, iż na terenie gminy Osiek odnotowano 50 zdarzeń o charakterze przestępczym. Najwięcej przestępstw miało miejsce w Osieku (17 czynów), Kasparusie (6) oraz Radogoszczy i Dobrym Bracie (po 4). Dane liczbowe dotyczące poszczególnych kategorii popełnionych przestępstw prezentuje poniższy wykres.

Kategorie przestępstw odnotowanych na terenie gminy Osiek w 2006 roku

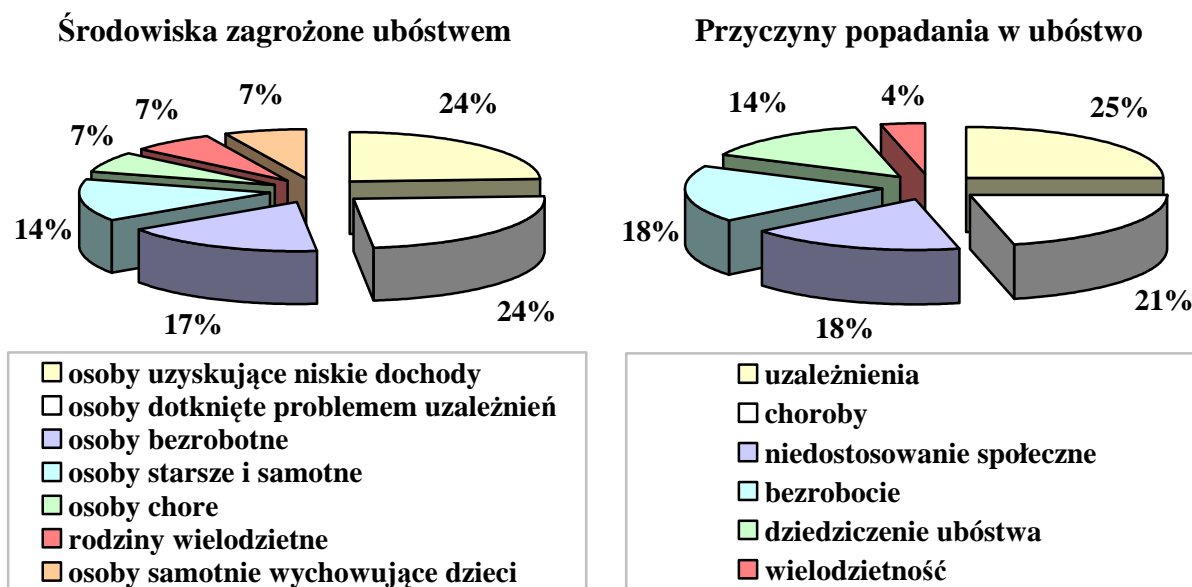
Dane Posterunku Policji w Skórczu.

Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż najczęściej popełnianymi przestępstwami na terenie gminy Osiek w roku 2006 były kradzieże – mienia i z włamaniem (odpowiednio 12 i 11). Istotne kategorie przestępstw stanowiły również prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości oraz sprowadzenie pożaru – po 4 czyny. Ponadto odnotowano przypadki oszustw i nagłych zgonów (po 3), a także spowodowania wypadku drogowego, zniszczenia cudzej rzeczy i kradzieży dokumentów (po 2). Wśród pojedynczych przestępstw zarejestrowano groźbę karalną, znęcanie fizyczne i psychiczne, posiadanie broni palnej, obrazę uczuć religijnych, przywłaszczenie cudzej rzeczy, samowolę budowlaną oraz połów ryb bez zezwolenia.

2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne gminy, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych GOPS-u, radnych, mieszkańców gminy. Rozesłano 50 ankiet; na apel ten odpowiedziało 27 respondentów.

W pierwszych pytaniach poproszono respondentów o wskazanie środowisk zagrożonych ubóstwem oraz określenie przyczyn tego zjawiska. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

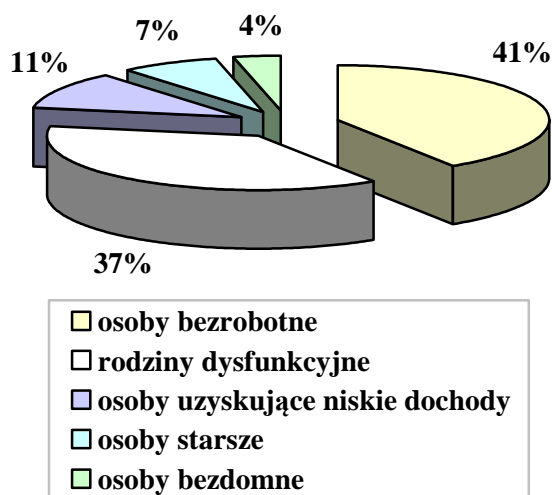

Badania własne Centrum AV.

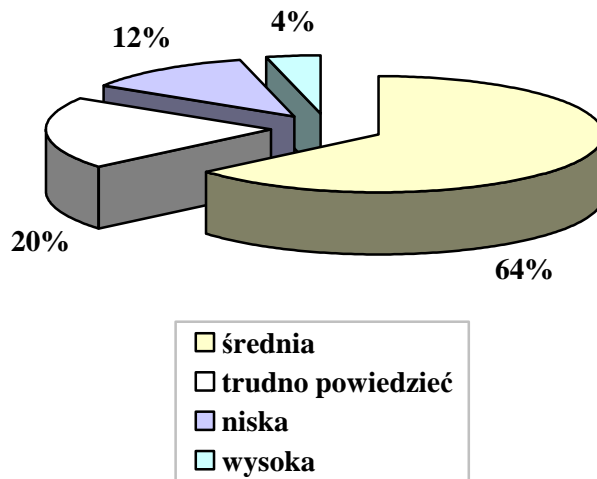
Według badanych, problem ubóstwa dotyczy najbardziej osób uzyskujących niskie dochody i dotkniętych problemem uzależnień (po 24%) oraz bezrobotnych (17%). Jako najczęstsze przyczyny popadania w stan ubóstwa respondenci podawali uzależnienia (25%), choroby (21%) oraz niedostosowanie społeczne i bezrobocie (po 18%).

Odpowiadając na kolejne pytania respondenci identyfikowali środowiska zagrożone uzależnieniami, określali skalę tego zjawiska oraz oceniali ofertę pomocy osobom uzależnionym.

Środowiska zagrożone uzależnieniami

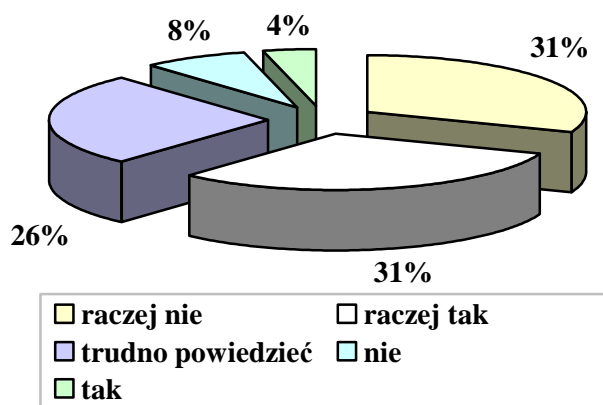
Skala problemu uzależnień

Badania własne Centrum AV.

W kwestii środowisk zagrożonych zjawiskiem uzależnień najczęściej wymienianymi grupami były osoby bezrobotne (41%) oraz rodziny dysfunkcyjne (37%). Określając skalę występowania tego problemu, większość badanych (64%) oceniła ją jako średnią, a 20% ankietowanych nie miało zdania. Jednocześnie 12% ankietowanych stwierdziło, iż skala problemu uzależnień na terenie gminy jest niska, a 4% że jest wysoka.

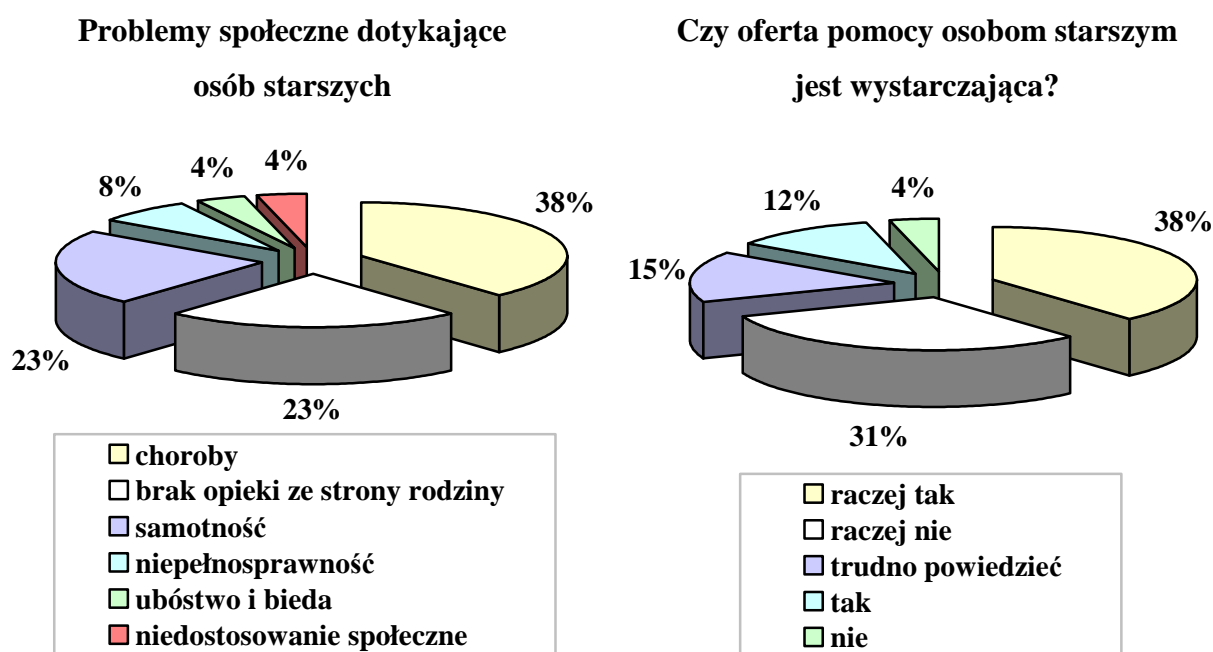
Czy oferta pomocy osobom uzależnionym jest wystarczająca?

Badania własne Centrum AV.

Jeśli chodzi o ocenę oferty pomocy dla osób uzależnionych, łącznie 39% ankietowanych stwierdziło, iż jest ona raczej niewystarczająca lub niewystarczająca. Odmiennego zdania było w sumie 35% badanych. Jednocześnie 26% respondentów nie miało zdania.

W ankiecie znalazły się również pytania dotyczące sytuacji osób starszych w środowisku lokalnym. Pozwoliły one na identyfikację najważniejszych problemów dotyczących tę grupę oraz ocenę pomocy świadczonej osobom w wieku poprodukcyjnym. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

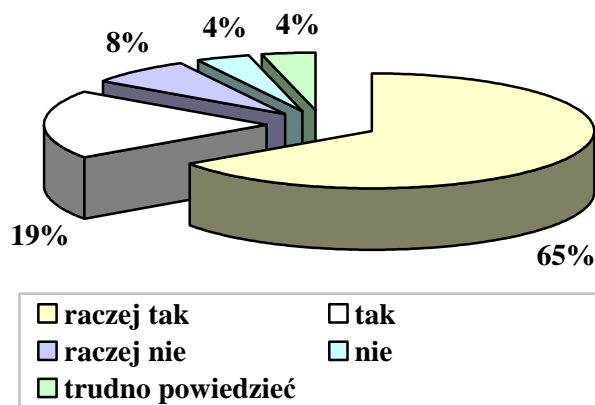

Badania własne Centrum AV.

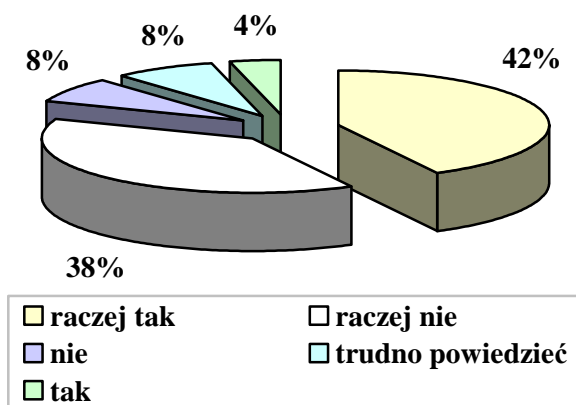
W kwestii osób starszych badani za najczęstsze problemy dotykające tę grupę osób podawali choroby (38%) oraz brak opieki ze strony rodziny i samotność (po 23%). Co do oceny oferty pomocy osobom starszym, łącznie połowa badanych stwierdziła, że jest ona raczej wystarczająca bądź wystarczająca, a w sumie 35% osób wyraziło odmienną opinię. Jednocześnie 15% respondentów nie potrafiło sprecyzować swojego stanowiska.

W ankiecie pytano także o stosunek do osób niepełnosprawnych oraz próbowano wysondować, jak postrzegana jest w społeczności lokalnej oferta pomocy dla tej grupy osób. Odpowiedzi na te pytania prezentują poniższe wykresy.

Czy osoby niepełnosprawne są akceptowane w środowisku lokalnym?

Czy oferta pomocy osobom niepełnosprawnym jest wystarczająca?

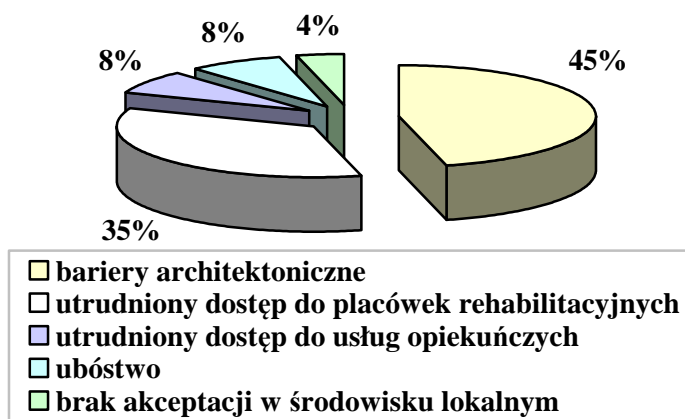

Badania własne Centrum AV.

W kwestii akceptacji osób niepełnosprawnych zdecydowana większość badanych (łącznie 84%) wypowiedziała się pozytywnie. Jednocześnie jedynie 12% respondentów wyraziło odmienną opinię, a 4% osób nie sprecyzowało swojego stanowiska. Jeśli natomiast chodzi o ofertę pomocy osobom niepełnosprawnym, to zdania ankietowanych były podzielone. Łącznie 46% respondentów stwierdziło, iż oferta ta jest raczej wystarczająca lub wystarczająca i tylu samo było odmiennego zdania. Jednocześnie 8% respondentów nie potrafiło jasno sprecyzować swojego stanowiska.

Wnikając w kwestię niepełnosprawności, poproszono ankietowanych o wskazanie problemów dotyczących osoby niepełnosprawne. Uzyskane odpowiedzi przedstawiono na poniższym wykresie.

Problemy społeczne dotyczące osób niepełnosprawnych

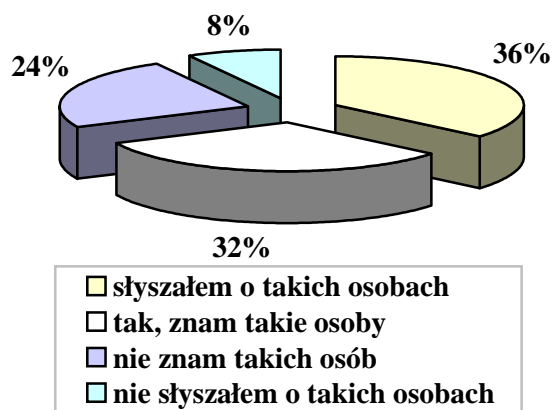

Badania własne Centrum AV.

Za problemy najbardziej nękające osoby niepełnosprawne badani uznali bariery architektoniczne (45%) oraz utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (35%).

W ankiecie znalazło się również pytanie odnoszące się do osób chorych psychicznie zamieszkujących na terenie gminy.

Czy na terenie gminy zamieszkują osoby chore psychicznie?

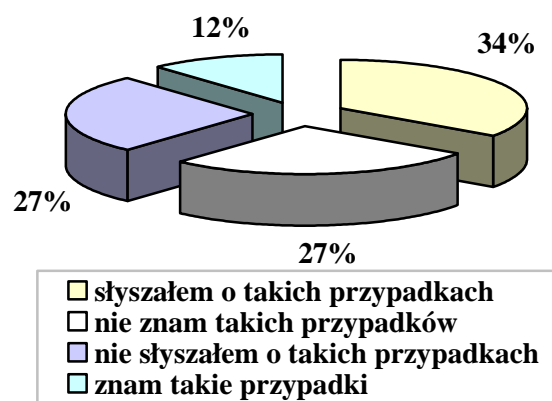

Badania własne Centrum AV.

Zagadnienie osób chorych psychicznie zamieszkujących w gminie nie jest obce większości jej mieszkańcom – łącznie 68% ankietowanych stwierdziło, iż słyszało o takich osobach bądź je zna. Jednocześnie 32% respondentów wyraziło odmienną opinię.

Osobne zagadnienie w ankiecie stanowiła przemoc w rodzinie. Ankietowani wypowiedali się na temat znajomości rodzin dotkniętych tym zjawiskiem. Uzyskane odpowiedzi prezentuje poniższy wykres.

Czy w rodzinach istnieje zjawisko przemocy domowej?

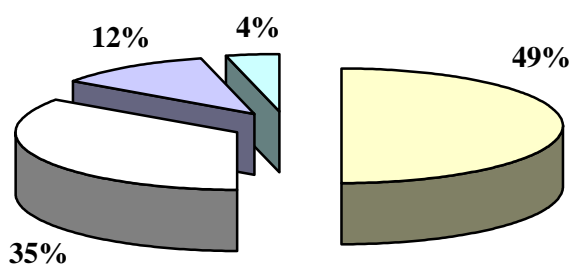

Badania własne Centrum AV.

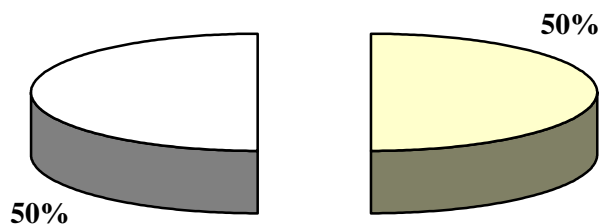
Podejmując kwestię zjawiska przemocy domowej, większość badanych (łącznie 54%) stwierdziła, iż nie zna bądź nie słyszała o przypadkach występowania tej patologii w gminie. Odmiennego zdania było w sumie 46% respondentów, co należy uznać za zjawisko dość niepokojące.

W ankiecie znalazły się również pytania dotyczące stanu bezpieczeństwa w środowisku zamieszkania. Respondenci dzieląc się swoimi odczuciami w tym zakresie, wskazywali jednocześnie przyczyny braku bezpieczeństwa oraz źródła swojej wiedzy na temat stanu bezpieczeństwa w gminie. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

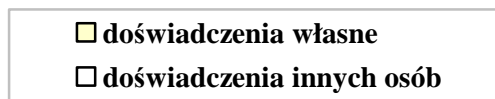
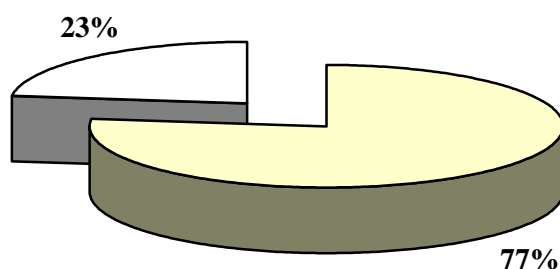
Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

Przyczyny braku bezpieczeństwa

Źródło wiedzy na temat stanu bezpieczeństwa w gminie

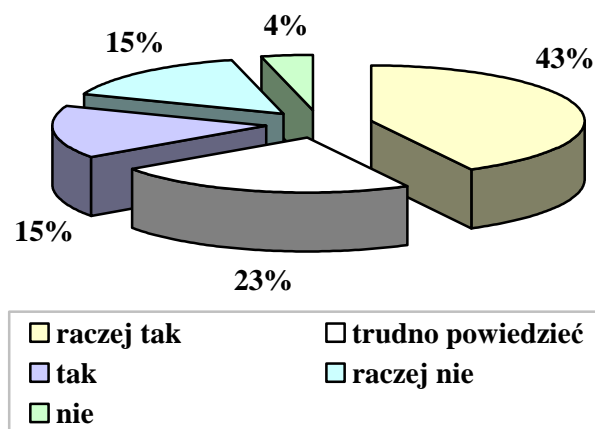

Badania własne Centrum AV.

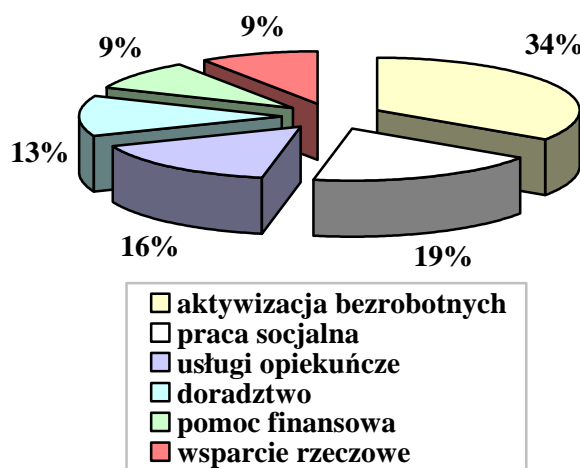
Jeśli chodzi o kwestię poczucia bezpieczeństwa w gminie, to zdecydowana większość ankietowanych (łącznie 84%) stwierdziła, że czuje się raczej bezpiecznie bądź bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Odmiennego zdania było 16% respondentów, którzy jako główne przyczyny braku bezpieczeństwa wymienili ograniczoną liczbę patroli policyjnych oraz częste włamania i kradzieże. Źródłem wiedzy respondentów na temat stanu bezpieczeństwa w środowisku lokalnym były w głównej mierze doświadczenia własne (77%).

Kolejne pytania w ankiecie odnosiły się do działalności miejscowego ośrodka pomocy społecznej. Respondenci oceniali ofertę udzielanej pomocy, wskazywali formy wsparcia, jakie powinien świadczyć GOPS oraz wypowiadali się na temat pracy pracowników socjalnych. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Czy pomoc GOPS-u jest wystarczająca?

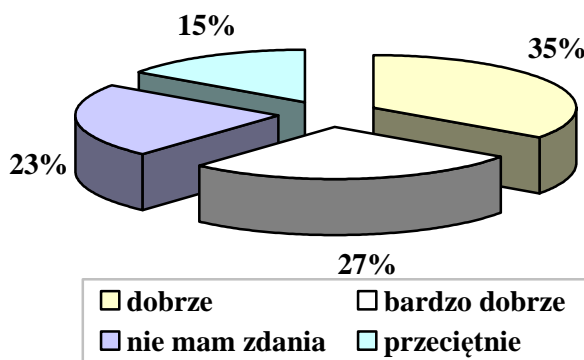

Jaką formę wsparcia powinien oferować GOPS?

Badania własne Centrum AV.

Ocena pracy pracowników socjalnych

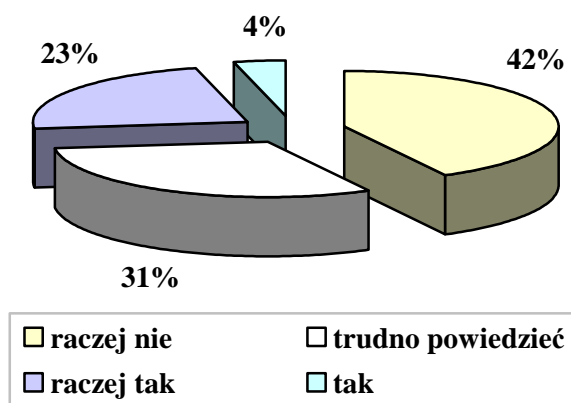

Badania własne Centrum AV.

W kwestii oceny pomocy udzielanej przez GOPS, większość ankietowanych (łącznie 58%) stwierdziła, iż jest ona raczej wystarczająca lub wystarczająca. Odmiennego zdania było w sumie 19% respondentów, a 23% osób nie sprecyzowało swojego stanowiska. W kwestii form wsparcia, jakie powinien oferować GOPS, badani najczęściej wskazywali na aktywizację bezrobotnych (34%), pracę socjalną (19%) oraz usługi opiekuńcze (16%). Jeśli natomiast chodzi o ocenę pracy pracowników socjalnych, większość badanych (łącznie 62%) oceniła ją dobrze bądź bardzo dobrze, 15% przeciętnie, a kolejne 23% osób nie miało zdania.

Uzupełnieniem poprzednio omawianych kwestii było pytanie o stopień zaspokajania potrzeb środowiska lokalnego przez działające na terenie gminy organizacje pozarządowe.

Czy oferta pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe zaspokaja potrzeby środowiska lokalnego?

Badania własne Centrum AV.

Oceniając adekwatność pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe w stosunku do potrzeb ludności gminy, 42% badanych miało negatywne opinie. Jednocześnie łącznie 27% ankietowanych było odmiennego zdania, a 31% osób nie potrafiło sprecyzować swojego stanowiska w tej sprawie.

2.10. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT obejmuje poniższe czynniki:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- spadek liczby osób bezrobotnych,
- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości,
- podnoszenie kwalifikacji przez osoby bezrobotne długotrwale,
- dobre przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi.

Słabe strony

- występowanie bezrobocia długotrwałego, zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn,
- występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych długotrwale,
- brak organizacji pozarządowych pomagających osobom bezrobotnym,
- utrudniony dostęp do instytucji rynku pracy.

Szanse

- współpraca władz lokalnych i regionalnych z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych,
- powiązanie programów dla bezrobotnych długotrwale z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowań i reorganizacji,
- wzrost mobilności zawodowej i geograficznej.

Zagrożenia

- utrudniony dostęp do kształcenia ustawicznego na obszarach wiejskich,
- występowanie zjawiska osłabienia instytucji rodzinnych w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem,
- istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.

Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- profesjonalne do potrzeb zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej,
- współpraca pomiędzy instytucjami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży,
- aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- dobra komunikacja pomiędzy pracownikami sfery samorządowej i pozarządowej,
- wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych i grup nieformalnych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny,
- prowadzenie przez samorząd działań zapobiegających dysfunkcjom rodziny,
- aktywne poszukiwanie środków pozabudżetowych.

Słabe strony

- niedostateczna ilość środków finansowych na wsparcie rodziny,
- niewystarczające warunki do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej z dziećmi, młodzieżą i ich rodzinami,
- ograniczony stopień zabezpieczania dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego oraz rozwoju,
- ograniczona działalność w zakresie upowszechniania idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży,
- słaba oferta organizacji wypoczynku dzieci i młodzieży,
- brak oferty spędzania czasu wolnego i integracji rodzin.

Szanse

- wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w pracy na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- szansa na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny dzięki członkostwu Polski w Unii Europejskiej,
- sprzyjająca udzielaniu pomocy społecznej dzieciom i młodzieży decentralizacja władzy,
- dobry poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną,
- prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych.

Zagrożenia

- występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnień, rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa.
- niewystarczająca opieka medyczna w szkołach,
- brak stabilności prawnej w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,

- prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń na sprzedaż alkoholu,
- wymiana doświadczeń pomiędzy instytucjami zajmującymi się uzależnieniami,
- świadomość społeczna o problemie.

Słabe strony

- niewystarczające przygotowanie kadry do pracy z osobami uzależnionymi,
- brak ośrodków leczenia odwykowego i punktów poradnictwa dla osób i rodzin uzależnionych,
- brak dobrze przygotowanej bazy lokalowej oraz bazy leczenia odwykowego,
- brak miejsc pobytu dla ofiar przemocy,
- brak organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi,
- niewystarczające zaangażowanie społeczności lokalnej w działania pomocowe.

Szanse

- traktowanie uzależnień jako problemu społecznego,
- współpraca pomiędzy fachowcami różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,
- istnienie systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy,
- dostateczne wykorzystywanie systemu informacji,
- zwiększająca się świadomość osób uzależnionych w kwestii leczenia.

Zagrożenia

- niemożność sprostania potrzebom w zakresie uzyskiwania pomocy w dziedzinie uzależnień,
- niewystarczająca skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych,
- oznaki zmęczenia, bezsilności i bezradności w społeczeństwie.

Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- dobry dostęp osób starszych do usług Ośrodka Pomocy Społecznej,
- profesjonalne przygotowanie kadry w świadczeniu pomocy osobom starszym,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,
- wystarczająca liczba miejsc w Domach Pomocy Społecznej dla osób samotnych i wymagających całodobowej opieki.

Słabe strony

- brak określonego standardu usług dla osób starszych,
- marginalizacja problemów osób starszych,
- niski poziom życia osób starszych,
- brak w gminie małych form pomocy społecznej dla osób starszych,
- wzrastająca liczba osób w wieku poprodukcyjnym na terenie gminy,
- niemożność kontynuowania przez osoby starsze aktywności zawodowej oraz realizowania się w organizacjach samopomocowych,
- brak działań w zakresie poprawy sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych,
- brak wolontariatu skierowanego do osób starszych,
- brak specjalistycznych usług.

Szanse

- uwrażliwianie systemu oświaty na problem osób starszych,
- dobry poziom koordynacji działań podmiotów na rzecz osób starszych,
- częściowe rozpoznanie potrzeb osób starszych.

Zagrożenia

- brak szkoleń dla kadry realizującej pomoc osobom starszym,
- ograniczone działania w zakresie dostosowywania standardów usług do wymogów Unii Europejskiej,
- wzrost liczby osób samotnych,
- niedostosowana do osób starszych infrastruktura,
- występowanie problemu ujawniających się enklaw starości,

- migracja ludzi młodych na inne tereny,
- występowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych,
- niesprzyjająca pomocy osobom w wieku poprodukcyjnym ogólna sytuacja społeczna i finansowa kraju.

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- funkcjonowanie na terenie gminy jednej organizacji pozarządowej działającej w sferze niepełnosprawności,
- zaangażowanie środowiska osób niepełnosprawnych w działalność samopomocy,
- upowszechnianie w środowisku lokalnym pozytywnych wzorców postaw filantropijnych i charytatywnych,
- dobry przepływ informacji pomiędzy podmiotami pomocowymi.

Słabe strony

- istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,
- niedostateczna baza rehabilitacyjna dla osób niepełnosprawnych,
- niedostateczna oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi,
- niepełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych.

Szanse

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych,
- prowadzenie edukacji o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- współpraca sektora publicznego z sektorem pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym (reguluje to uchwała Rady Gminy),
- sprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju,
- upowszechnianie w mediach problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw (w ograniczonym stopniu),
- tworzenie nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,

- szeroki zakres usług opiekuńczych i stacjonarnych.

Zagrożenia

- nierówne szanse korzystania ze środków pozabudżetowych i pomocowych,
- ograniczone działania w zakresie likwidowania barier architektonicznych.

Inne mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia lokalnego systemu polityki społecznej

Mocne strony

- pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- posiadanie wyspecjalizowanej kadry pracowników pomocy społecznej oraz pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- prowadzenie działań socjalnych z rodziną,
- dobry dostęp do placówek oświatowych zajmujących się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych,
- funkcjonowanie na terenie gminy placówki opiekuńczo-wychowawczej,
- organizowanie robót publicznych,
- organizowanie prac społecznie użytecznych,
- zwiększająca się liczba ofert pracy,
- wysoko wykwalifikowana kadra pedagogiczna,
- funkcjonowanie na terenie gminy świetlicy socjoterapeutycznej oraz świetlic środowiskowych,
- funkcjonowanie na terenie gminy Gminnej Biblioteki Publicznej z kawiarenką internetową,
- współpraca między samorządem gminnym a instytucjami ds. uzależnień na szczeblu powiatowym,
- brak występowania problemu bezdomności,
- zapewnianie usług opiekuńczych,
- działalność Koła Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów,
- funkcjonowanie Środowiskowego Domu Samopomocy,

- zwiększona liczba miejsc pracy w zakładach pracy chronionej.

Słabe strony

- przeciążenie pracowników socjalnych liczbą zadań,
- brak połączeń komunikacyjnych do miejscowości poza obszarem gminy,
- niskie wynagrodzenia,
- migracja i emigracja zarobkowa,
- ucieczka młodych ludzi do pracy w miastach,
- słabe wyposażenie szkół,
- niski przyrost naturalny,
- brak sali gimnastycznej,
- brak Domu Kultury,
- brak zorganizowanych zajęć w czasie wolnym,
- brak stałych uregulowań prawnych w kwestiach rodziny,
- brak grup samopomocowych,
- brak mieszkania chronionego lub socjalnego,
- brak miejsca spotkań dla osób starszych,
- brak specjalistycznej opieki medycznej,
- brak zapewnionej rehabilitacji medycznej,
- mała liczba pracowników do realizacji zadań z zakresu polityki społecznej,
- mało zintegrowane społeczeństwo lokalne.

Szanse

- odpowiednie do potrzeb społecznych przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa w zakresie służb pomocy społecznej,
- stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej,
- współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty,
- wystarczająca w stosunku do potrzeb ilość wykwalifikowanej kadry.

Zagrożenia

- obniżenie jakości pracy pracowników socjalnych.

2.10.1. PODSUMOWANIE ANALIZY SWOT

Kwestie osób bezrobotnych

W kwestii osób bezrobotnych zauważa się duży spadek ich liczby; osoby długotrwale bezrobotne to w zdecydowanej większości osoby bez kwalifikacji bądź o bardzo niskich kwalifikacjach zawodowych. Na terenie gminy nie istnieją organizacje pozarządowe pomagające osobom bezrobotnym. Z uwagi na występujące zjawisko nielegalnego zatrudnienia, nie odnotowuje się poprawy sytuacji materialnej części bezrobotnych. Wśród młodych bezrobotnych zauważa się wzrost znaczenia wykształcenia z uwagi na możliwość znalezienia pracy.

Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Liczba dzieci zmniejsza się. Jest to spowodowane niskim przyrostem naturalnym oraz migracją młodych ludzi z terenu wsi do miast oraz emigracją za granicę. Wśród dzieci i młodzieży zauważa się zanik autorytetów, problemy natury kulturalno-oświatowej oraz dysfunkcje w postaci nieodpowiedniego zachowania. Są to przede wszystkim niktynizm, alkoholizm, wandalizm, chuligaństwo, wulgaryzm. Jest to zapewne podyktowane po części zbyt małą ofertą spędzania czasu wolnego po zajęciach szkolnych, w dni wolne od zajęć czy w okresie wakacji skierowaną do tych osób, ale również znacznym oddaleniem gminy od wielkomiejskich ośrodków kulturalnych.

Kwestie osób uzależnionych

Uzależnienie, przede wszystkim od alkoholu, jest problemem społecznym, który przyczynia się do powstawania szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych.

Obecnie terapia i leczenie osób uzależnionych z terenu gminy prowadzone są w mieście powiatowym. Wskazane byłoby utworzenie na terenie gminy grup samopomocowych. Na terenie gminy Osiek nie istnieją organizacje pozarządowe zajmujące się osobami uzależnionymi. Problemami tych osób zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Kwestie osób bezdomnych

Z uwagi na to, że na terenie gminy nie występuje problem bezdomności, nie ma obecnie potrzeby rozwiązywania spraw takich osób. Występują jedynie 2 przypadki (mężczyzn), których ostatnim miejscem zameldowania na pobyt stały były miejscowości w gminie Osiek. Obecnie osoby te przebywają w schroniskach dla bezdomnych. W przypadku zaistnienia problemu tego rodzaju i braku innych rozwiązań należałoby zapewnić mieszkanie socjalne bądź chronione.

Kwestie ludzi starszych

W niedalekiej przyszłości znaczna grupa mieszkańców w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową, a tym samym zasili grono seniorów. Wraz ze starzeniem się lokalnej społeczności nasilają się problemy zdrowotne i zwiększa się liczba osób niepełnosprawnych. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tych grup odpowiedniej sfery usług wzmacniających i wspierających.

Gmina Osiek to gmina z dużym odsetkiem osób starszych (w 2006 r. – 17% ogółu ludności w gminie). Dlatego też problemy tej grupy osób są istotnym elementem polityki społecznej. Chodzi tu o rozwiązanie kwestii zorganizowania miejsca spotkań dla tych osób (przede wszystkim samotnych i samotnie zamieszkujących). Dla osób starszych (i bardzo często schorowanych) ważnym elementem jest specjalistyczna opieka medyczna, która w gminie wiejskiej jest niestety ograniczona. Pozytywnym zjawiskiem jest to, że osoby wymagające opieki mają zapewnione usługi opiekuńcze.

Ze względu na migrację i emigrację młodego pokolenia, zanikają więzi rodzinne, zmienia się model rodziny, a osoby starsze pozostające na wsi są często osobami samotnymi.

Kwestie osób niepełnosprawnych

W ostatnich latach zauważa się pozytywny stosunek do osób niepełnosprawnych oraz ich problemów. Na terenie gminy istnieje Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Poprzez działalność tej placówki osoby niepełnosprawne intelektualnie zostały „wyrwane” ze swojego środowiska domowego. Nabywają umiejętności samodzielnego życia w społeczeństwie oraz uczą się

podstawowych ról społecznych dzięki różnego rodzaju zajęciom, terapiom i ćwiczeniom usprawniającym. Zakłady pracy chronionej (w tym 1 na terenie gminy) zatrudniają osoby niepełnosprawne, dzięki czemu osoby te mogą poprawić swój status materialny i zintegrować się z osobami sprawnymi i zdrowymi.

Do negatywnych elementów można zaliczyć niedostateczną bazę rehabilitacyjną. Co prawda na terenie gminy istnieje Ośrodek Rehabilitacyjno-Wypoczynkowy (zakład pracy chronionej), ale korzystanie z turnusów rehabilitacyjnych jest przewidziane dla osób z odpowiednim stopniem niepełnosprawności – wówczas odpłatność jest częściowa bądź jej nie ma. Pozostałe osoby, które chciałyby korzystać z usług rehabilitacyjnych, ponoszą za nie pełną odpłatność.

Brakuje możliwości rehabilitacji w miejscowym ośrodku zdrowia. Słabą stroną jest również brak dostosowanych (w znacznej większości) budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Inne mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia lokalnego systemu polityki społecznej

Lokalny system polityki społecznej cechuje kilka czynników. Wśród godnych wyróżnienia jest posiadanie wykwalifikowanej kadry pracowników pomocy społecznej stale doskonalącej swoje umiejętności zawodowe oraz wysoko wykwalifikowanej kadry pedagogicznej.

Ważne jest funkcjonowanie na terenie gminy placówek rehabilitacyjno-terapeutycznych (Ośrodek Rehabilitacyjno-Wypoczynkowy, Środowiskowy Dom Samopomocy), opiekuńczo-wychowawczych (Rodzinny Dom Dziecka, świetlica socjoterapeutyczna i świetlice środowiskowe) i biblioteki. Duże znaczenie należy przypisać istnieniu organizacji pozarządowych.

Niestety wśród słabych stron polityki społecznej należy wyróżnić brak instytucji kultury (Domu Kultury), oferującej szeroki zakres działalności oraz brak sali gimnastycznej. Występujące braki kadrowe w postaci małej liczby pracowników do realizacji zadań z zakresu polityki społecznej oraz przeciążenie zbyt dużą liczbą zadań jest również słabą stroną systemu.

Należy również podkreślić fakt małej integracji społeczności lokalnej i jej niskiej aktywności społecznej oraz brak samodzielności w rozwiązywaniu problemów

społecznych. Problem ten pojawia się w kwestiach analizy SWOT i niewątpliwie należy go zaliczyć do słabych stron systemu.

2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.11.1. INSTYTUCJE OFERUJĄCE POMOC I WSPARCIE

Instytucje oferujące pomoc i wsparcie prezentujemy w formie kart informacyjnych, które najtrafniej oddają możliwości udzielania wsparcia i pomocy mieszkańcom gminy. Karty zasobów zostały opracowane w ramach prac nad strategią i wskazują także pojawiające się w jednostkach potrzeby i możliwości rozwoju.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

ul. Wyzwolenia 2, 83-221 Osiek.

1. Podmiot prowadzący:

Gmina Osiek.

2. Co oferuje (zakres usług):

Ośrodek, realizując zadania wynikające m.in. z ustaw o pomocy społecznej, świadczeniach rodzinnych, postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej, ochronie zdrowia psychicznego oraz o dodatkach mieszkaniowych, koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie. Kadre jednostki stanowią: kierownik i 2 pracowników socjalnych.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej.

4. Udział w szkoleniach kadry zatrudnionej w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej:

Kadra zatrudniona w GOPS-ie uczestniczy w licznych formach dokształcania i podnoszenia swoich kwalifikacji, wśród których należy wymienić m.in. następujące szkolenia, posiedzenia, narady i konferencje: „Rehabilitacja społeczna i zdrowotna oraz program STOP patologii”, „Powiatowa Rada Zatrudnienia”, „Omówienie zasadniczych zmian w ustawie o świadczeniach rodzinnych oraz postępowaniu w sprawie przyznania świadczeń rodzinnych, zmiany decyzji o przyznaniu zasiłku rodzinnego, orzekaniu o świadczeniach nienależnie pobranych oraz o umorzeniu i rozkładaniu na raty”, „Omówienie obowiązków organu właściwego w postępowaniu z dłużnikami alimentacyjnymi po wejściu w życie ustawy z dn. 22 kwietnia 2005 r. oraz postępowanie w sprawie przyznawania zaliczek alimentacyjnych, w sprawie wstrzymania wypłaty zaliczki oraz w sprawie zmiany decyzji o wysokości zaliczki, wydania decyzji o zaliczce nienależnie pobranej oraz o umorzeniu należności dłużnika alimentacyjnego, a także wierzyciela z tytułu nienależnie pobranej zaliczki”, spotkanie kadry kierowniczej OPS-u i PCPR-u nt. EFS-u na lata 2007-2013, wstępna wersja Strategii Województwa Pomorskiego, wspólne przeciwdziałanie patologiom, sprawy z zakresu pomocy społecznej, spotkanie informacyjne nt. „Sprawozdawczość elektroniczna w SI POMOST od III kwartału 2006 r.”, „Działalność OPS-u, ustawa o pomocy społecznej, zagadnienia i wątpliwości konkursu na stanowiska urzędnicze w OPS-ie oraz aktualne problemy z zakresu dodatków mieszkaniowych”, spotkanie robocze poświęcone bieżącym i przyszłym uregulowaniom problemów ośrodków wsparcia, zwłaszcza ŚDS-u, narada robocza poświęcona aktualnym problemom pomocy społecznej, szkolenie z zakresu wypalenia zawodowego, „Nowy system świadczeń rodzinnych”, spotkanie informacyjno-szkoleniowe nt. „Oprogramowanie do świadczeń rodzinnych oraz ustawa o pomocy społecznej”, „Nowe zadania OPS-u – kontrakt socjalny”, „Ustawa o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej”, „Dodatki mieszkaniowe”.

Świetlica socjoterapeutyczna

83-221 Osiek.

1. Podmiot prowadzący:

Gmina Osiek.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Kształtowanie umiejętności współistnienia i współdziałania w grupie rówieśniczej i społecznej poprzez wspólną naukę, zabawę i różnorodne formy spędzania czasu wolnego:

- zajęcia plastyczno-techniczne,
- zajęcia kulinarne,
- spacer,
- wycieczki rowerowe i krajoznawcze,
- zabawy przy muzyce.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do dzieci z zaburzeniami zachowania, z rodzin dysfunkcyjnych, jak i pozostałych rodzin. W roku 2006 pomocą objęto 15 osób.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- dofinansowanie imprez środowiskowych, wyjazdów, wycieczek,
- umożliwienie dzieciom dostępu do ośrodków kultury (kino, teatr, MDK) poprzez finansowanie wyjazdów,
- wycieczki krajoznawcze, biwaki oraz kierowanie dzieci na obozy terapeutyczne.

Rodzinny Dom Dziecka

ul. Rybacka 6, 83-221 Osiek.

1. Podmiot prowadzący:

Powiat starogardzki.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Całodobowa placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego oferuje:

- wspólne wychowanie i opiekę licznego rodzeństwa,
- zapewnienie dzieciom kształcenia,
- wyrównywanie opóźnień rozwojowych i szkolnych.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do dzieci, którym nie znaleziono rodziny zastępczej lub przysposabiającej, dla liczego rodzeństwa. Z pomocy placówki może korzystać do 8 dzieci.

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Wyzwolenia 25A, 83-221 Osiek.

1. Podmiot prowadzący:

Gmina Osiek.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Placówka oferuje opiekę i wsparcie osobom niepełnosprawnym.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do osób niepełnosprawnych z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności. W 2006 roku opieką objęto 15 osób.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- zapotrzebowanie na typowy warsztat pracy (pomieszczenie),
- potrzeba częstszych wyjazdów na turnusy rehabilitacyjne.

2.11.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

W gminie Osiek funkcjonuje 10 organizacji pozarządowych oraz są 2 parafie Kościoła rzymskokatolickiego. Pomiędzy sektorem publicznym a pozarządowym istnieje dobry przepływ informacji dotyczący podopiecznych korzystających z pomocy. Samorząd gminny dysponuje uregulowaniami określonymi przez odpowiednie akty prawa miejscowego dotyczące współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego. Skutkuje to podejmowaniem współpracy z tymi organizacjami w zakresie dofinansowywania działalności statutowej organizacji, wsparcia rzeczowego i lokalowego oraz współuczestniczenia w opracowaniu programu współpracy gminy Osiek z organizacjami pozarządowymi.

Każda społeczność, w której istnieją silne więzi społeczne, winna organizować współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi, aby współdziałać

w kierunku uzupełnienia i usprawnienia instytucjonalnego form pomocy. Poniżej prezentowane są organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Osiek.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE, DZIAŁAJĄCE NA TERENIE GMINY OSIEK				
Lp.	Nazwa	Adres	Charakterystyka działania	Kategoria klienta oraz liczba osób objętych opieką w 2006 r.
1.	Polski Komitet Pomocy Społecznej	83-221 Osiek, ul. Wyzwolenia 9	Materialne i organizacyjne wsparcie dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej: dostarczanie żywności dla najuboższej ludności UE; udzielanie doraźnej pomocy; pozyskiwanie środków pieniężnych od ludzi; organizowanie Wigilii dla samotnych	Osoby ubogie, samotne, opuszczone, dotknięte ciężką chorobą – pomocą objęto 448 osób
2.	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów	83-221 Osiek	Działalność socjalno-kulturalna	Emeryci, renciści – związek liczy 17 członków
3.	Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym	83-221 Osiek, ul. Wyzwolenia 25A	Wyrównywanie szans dla rodzin i osób niepełnosprawnych, ochrona zdrowia	Osoby niepełnosprawne – 20 członków
4.	Parafialny Zespół CARITAS	83-221 Osiek, ul. Wyzwolenia 4	Materialne i organizacyjne wsparcie dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej (ciężko chorzy): dystrybucja darów materialnych, kwestowanie, udzielanie doraźnej pomocy finansowej dla rodzin dotkniętych ciężką chorobą, organizowanie Dnia Chorego	Osoby w trudnej sytuacji życiowej, ciężko chore – kolonie dla 20 osób, pomoc materialna dla 4 osób
5.	Stowarzyszenie Miłośników Muzyki	83-221 Osiek, ul. Wyzwolenia 4	Popularyzacja muzyki o tradycjach chrześcijańskich wśród młodzieży,	Młodzież – stowarzyszenie

	Gospel		idei braterstwa, przyjaźni ludzi i narodów, rozwój życia muzycznego	liczy 24 członków
6.	Uczniowski Klub Sportowy „Kałębie”	83-221 Osiek, ul. Wyzwolenia 9	Kursy windsurfingowe, szkolenia dla przyszłych żeglarzy, organizowanie zawodów windsurfingowych na szczeblu ogólnopolskim	Dzieci od 10. roku życia, młodzież – klub liczy 46 członków (czynny udział bierze 15 osób)
7.	Osieckie Towarzystwo Sportowe	83-221 Osiek, Okarpiec 1	Udział w rozgrywkach piłkarskich „Oldboyów” na szczeblu powiatowym, młodzieżowe mistrzostwa piłki nożnej na szczeblu gminnym	Mężczyźni powyżej 35. roku życia oraz młodzież – towarzystwo liczy 34 osoby
8.	Koła Gospodyń Wiejskich (7 kół)	83-221 Osiek, ul. Wyzwolenia 25A; Świetlica wiejska – Wycinki; Świetlica środowiskowa – Karszanek; Świetlica – Jeżewnica; Świetlica przy remizie OSP Kasparus; Remiza OSP – Bukowiny;	Imprezy artystyczne; kurs rękodzielnictwa; zabawy wiejskie dla dorosłych i dzieci; współorganizowanie imprez gminnych i powiatowych; promocja gminy; serwowanie dań regionalnych na imprezach; uczestnictwo w turniejach kół na szczeblu powiatowym	Kobiety – 25 członkiń (17 aktywnych); 17 członkiń; 20 członkiń; 10 członkiń; 20 członkiń (16 aktywnych); 20 członkiń;

		Świetlica wiejska – Lisówko		16 członkiń
9.	Ochotnicza Straż Pożarna (5 jednostek)	83-221 Osiek, ul. Strażacka 1; Remiza OSP – Kasparus; Remiza OSP – Bukowiny; Remiza OSP – Skórzeńno; Remiza OSP – Radogoszcz	Pierwsza pomoc osobom, które uległy wypadkom, usuwanie pozostałości po kolizjach; walka z pożarami; usuwanie podtopień gospodarstw domowych, likwidacja szkodników zagrażających życiu człowieka; usuwanie szkodliwych substancji chemicznych zagrażających środowisku naturalnemu	Pomoc mieszkańcom gminy – 59 czynnych strażaków 21 czynnych strażaków 32 czynnych strażaków 18 czynnych strażaków 16 czynnych strażaków
10.	Uczniowski Klub Sportowy „Włóczykij”	83-221 Osiek, ul. Partyzantów Kociewskiego 51	Marsze na orientację	Uczniowie szkoły podstawowej i gimnazjum – 30 członków

2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Dokonując diagnozy problemów społecznych na terenie gminy Osiek korzystano z szeregu możliwości pozyskania informacji od jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, korzystano ze źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe,

których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu.

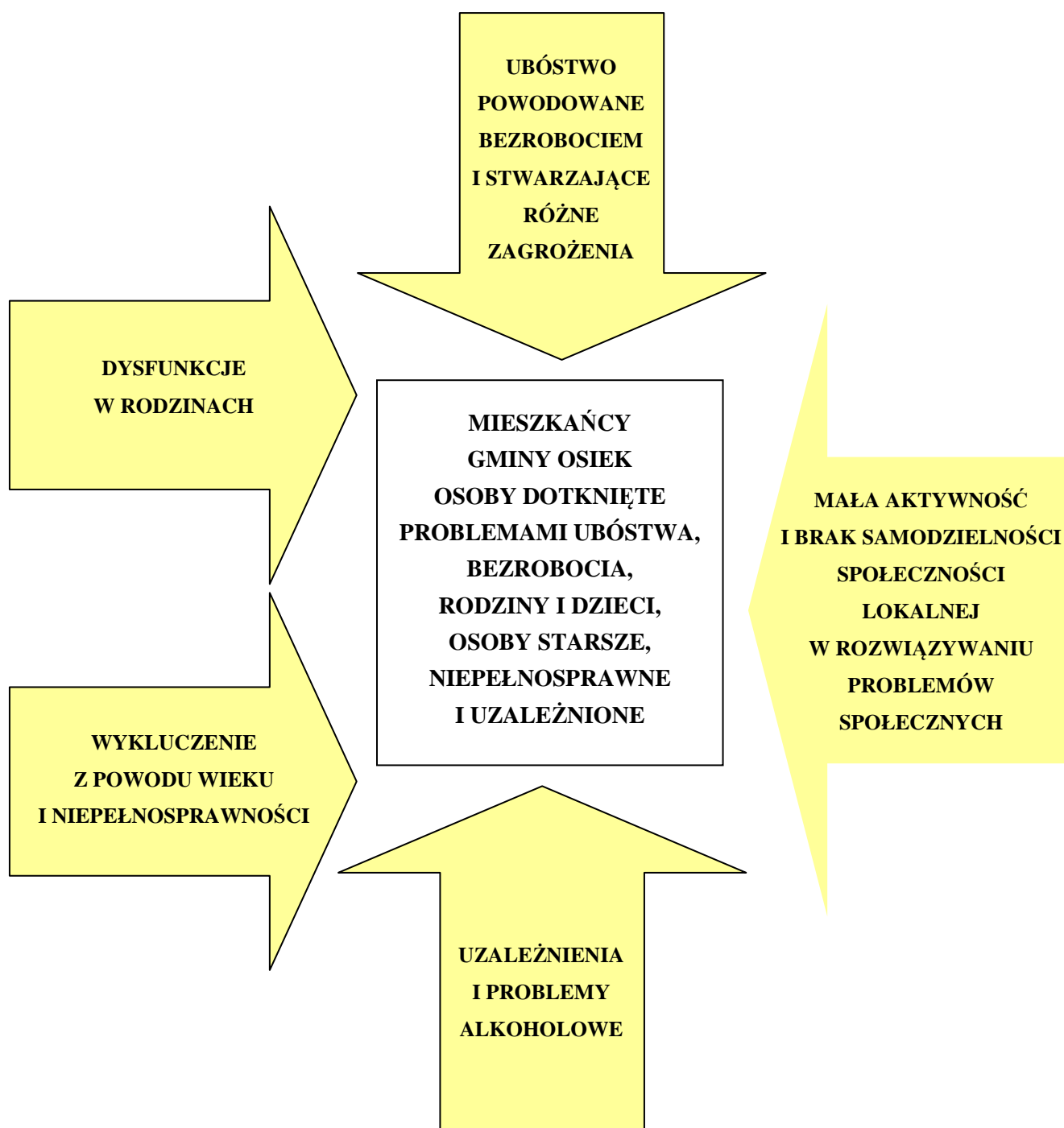
Przygotowując dokument uznano, iż problemami, dla których w pierwszej kolejności należy zaprogramować działania, są ubóstwo i bezrobocie stwarzające różne zagrożenia. Równie ważne jest przeciwdziałanie dysfunkcjom w rodzinie, które osłabiają rodziny, a tym samym nie pozwalają w pełni zaspokoić potrzeb rozwojowych dziecka. Odpowiedniego wsparcia należy także udzielić osobom starszym i niepełnosprawnym – grupom szczególnie podatnym na marginalizację i wykluczenie społeczne. Istotnym zagadnieniem jest również przeciwdziałanie uzależnieniom, negatywnie wpływającym na kondycję lokalnej społeczności.

Bardzo ważnym problemem zgłaszanym przez samą społeczność jest jej mała aktywność i brak samodzielności w rozwiązywaniu problemów społecznych. W celu zwiększenia wydolności systemu wsparcia na terenie gminy, należy ponadto rozwijać sektor pozarządowy (i współpracę z nim), aby móc w skuteczny sposób realizować nowatorskie rozwiązania i występować o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

Tworząc politykę społeczną na poziomie lokalnym, zgodnie z zasadami pomocniczości i partycypacji społecznej, nie sposób nie dostrzec w dokumencie programowym powyższych kwestii i wskazać dla nich właściwych możliwości rozwoju.

Poniższy schemat przedstawia problemy społeczne gminy Osiek, które należy rozwiązać w ramach lokalnej strategii.

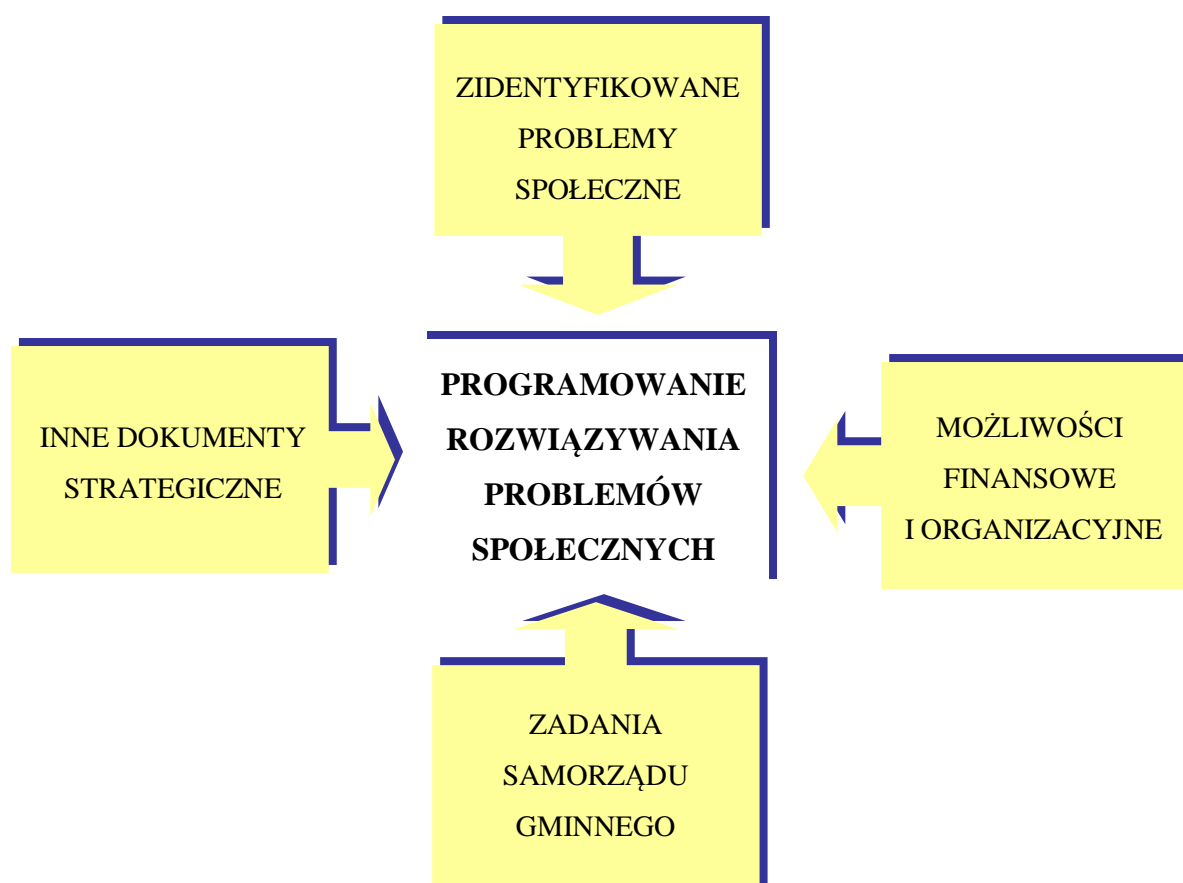
PROBLEMY SPOŁECZNE GMINY OSIEK, KTÓRE NALEŻY ROZWIĄZAĆ W RAMACH LOKALNEJ STRATEGII

**KWESTIE PIERWSZOPLANOWE – NAJWAŻNIEJSZE
KWESTIE POŚREDNIO WPLYWAJĄCE NA ROZWIĄZYWANIE
LOKALNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH**

Poniższy diagram przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego oraz warunki finansowe, nieco mniejsze, choć także istotne, inne dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

ZWIĄZEK ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH Z PROGRAMOWANIEM DZIAŁAŃ

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części dokumentu przedstawiono najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie wizji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

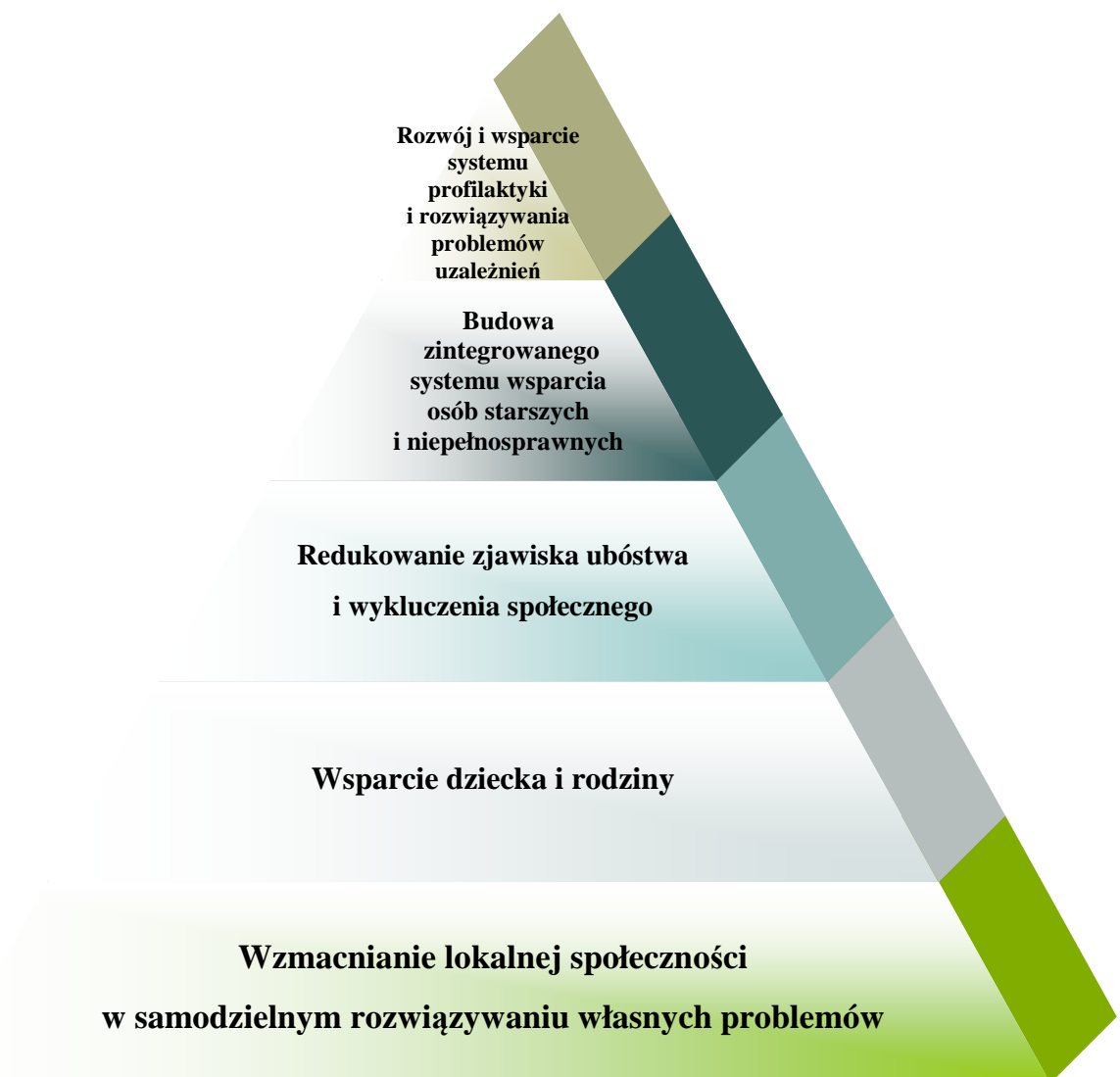
3.1. WIZJA

**GMINA OSIEK JEST GMINĄ,
W KTÓREJ DOBROBYT I ROZWÓJ
SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ OPARTY
JEST NA WSPÓŁPRACY, GOSPODARNOŚCI
I SOLIDARYZMIE SPOŁECZNYM**

ZWIĄZEK WIZJI Z CELAMI STRATEGICZNYMI

GMINA OSIEK JEST GMINĄ, W KTÓREJ DOBROBYT I ROZWÓJ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ OPARTY JEST NA WSPÓŁPRACY, GOSPODARNOŚCI I SOLIDARYZMIE SPOŁECZNYM

Związek wizji z celami strategicznymi przedstawiono w formie diagramu ostrosłupowego, uzależniając położenie poszczególnych celów strategicznych od liczby mieszkańców gminy, w stosunku do których adresowane będą cele operacyjne i kierunki

działań zawarte w części programowej strategii. Cel strategiczny nr 1 dotyczący rozwoju kapitału ludzkiego obejmuje zdecydowaną większość mieszkańców, dlatego stanowi podstawę ostrosłupa, kolejne cele, oczywiście są nie mniej ważne, ale za każdym razem obejmują one wybrane – nieco mniejsze – grupy społeczne. Należy przyjąć, że zestawienie ma charakter wyłącznie poglądowy. W praktyce wybrane rodziny i mieszkańcy będą mogli być obejmowani realizacją programów i projektów z dwóch, a nawet trzech celów strategicznych w zależności od pojawiających się problemów społecznych.

3.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Problem:

Mała aktywność i brak samodzielności społeczności lokalnej w rozwiązywaniu problemów społecznych.

Cel strategiczny 1.

**Wzmacnianie lokalnej społeczności
w samodzielnym rozwiązywaniu własnych problemów**

Cele operacyjne:

1. Profesjonalizacja pomocy społecznej.
2. Rozszerzanie współpracy pomiędzy grupami społecznymi i organizacjami pozarządowymi a instytucjami rządowymi i samorządowymi.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1:

1. Systematyczna diagnoza i monitoring istniejących problemów społecznych.
2. Systematyczne wzmacnianie kadr Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej poprzez dokształcanie i utrzymanie odpowiedniej liczby pracowników socjalnych.
3. Doskonalenie systemu informacyjnego o możliwościach udzielania pomocy społecznej i wsparcia mieszkańcom gminy, m.in. poprzez Internet, organizowanie spotkań informacyjnych, rozlepianie plakatów.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2:

1. Wspomaganie inicjatyw społecznych i inspirowanie rozwoju idei samopomocy.
2. Realizacja zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych w gminie w jak najszerszym zakresie przez organizacje społeczne, kościół katolicki, fundacje, stowarzyszenia, pracodawców, osoby fizyczne i prywatne.
3. Rozwijanie ruchu pozarządowego na terenie gminy poprzez uczestnictwo w szkoleniach dla liderów.
4. Wspieranie organizacyjne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych

w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe.

5. Upowszechnianie informacji o systemie pomocy społecznej i uprawnieniach, m.in. poprzez „Informator Osiecki”.
6. Promowanie idei wolontariatu i pozyskiwania wolontariuszy do współpracy w realizowaniu zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych i innych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego, sektor gospodarczy i kościoł.

Problem:

Dysfunkcje w rodzinie.

Cel strategiczny 2.

Wsparcie dziecka i rodziny dysfunkcyjnej

Cele operacyjne:

1. Pomoc osobom i rodzinom w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.
2. Wzmacnianie pozycji dziecka i rodziny w środowisku lokalnym, w szczególności dziecka niepełnosprawnego.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1:

1. Zintensyfikowanie i rozwój pracy socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze środowisk niewydolnych wychowawczo.
2. Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej realizowana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej z systemu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych.
3. Systematyczna współpraca z wymiarem sprawiedliwości właściwym ze względu na położenie gminy, w szczególności sądem rodzinnym oraz kuratorami sądowymi dla dzieci i młodzieży.
4. Zapewnienie opieki nad dziećmi w czasie wykonywania pracy zawodowej przez opiekunów – projekty socjalne, opieka instytucjonalna.
5. Opracowanie i realizacja projektów socjalnych związanych z przygotowaniem do macierzyństwa, m.in. we współpracy z lokalną ochroną zdrowia.
6. Rozszerzenie oferty usług opiekuńczo-wychowawczych i spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży z uwzględnieniem bezpiecznych i rozwojowych zabaw integracyjnych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2:

1. Współuczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych organizowanych przez inne podmioty pomocy społecznej (PCPR, ROPS, inne).
2. Systematyczne współdziałanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży

uczęszczającej do szkół, a w szczególności przeciwdziałanie pojawiającym się patologiom.

3. Kontynuowanie dożywiania dzieci i młodzieży z rodzin ubogich, zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją.
4. Rozwój infrastruktury związanej z wypoczynkiem, sportem i rekreacją (organizacja Domu Kultury, budowa sali gimnastycznej), organizacja placu zabaw, organizacja czasu wolnego dla rodzin, organizacja świetlic socjoterapeutycznych i środowiskowych oraz wiejskich kawiarenek internetowych.
5. Opracowanie i realizacja gminnego programu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej i szkoły.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych i innych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego, sektor gospodarczy i kościoł.

Problem:

Ubóstwo powodowane bezrobociem i stwarzające różne zagrożenia.

Cel strategiczny 3.

Redukowanie zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego

Cele operacyjne:

1. Działania ratunkowe w stosunku do grup dotkniętych problemem ubóstwa i marginalizowanych oraz zapobiegające w stosunku do grup znajdujących się na pograniczu minimum socjalnego.
2. Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy, w tym szczególnie bezrobotnych długotrwale.
3. Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1:

1. Zmniejszanie skutków ubóstwa i bezrobocia poprzez systematyczną pomoc finansową i rzeczową realizowaną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.
2. Systematyczne doszkadzanie pracowników socjalnych w zakresie wdrażania nowych instrumentów w pracy socjalnej – kontraktu socjalnego.
3. Zapewnienie najuboższej grupie mieszkańców gminy przynajmniej jednego gorącego posiłku dziennie.
4. Realizacja projektów związanych ze zwiększeniem aktywności lokalnej społeczności.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2:

1. Objęcie pracą socjalną osób marginalizowanych, w tym bezrobotnych (ze szczególnym uwzględnieniem osób po 40 roku życia), aby zachęcać je do systematycznego poszukiwania zatrudnienia.
2. Rozwijanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie gminy, obejmującej m.in. organizowanie stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego, prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych, szkoleń i kursów umożliwiających zmianę kwalifikacji zawodowych.

3. Aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze i na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, mogących zorganizować np. Klub Integracji Społecznej.
4. Współdziałanie w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy.
5. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia,

Kierunki działań do celu operacyjnego 3:

1. Wsparcie osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych poprzez: pracę socjalną, polegającą m.in. na poradnictwie w zakresie możliwości pomocy w opłacie czynszu celem zapobieżenia eksmisji i bezdomności, informowaniu o zamianie mieszkań.
2. Zapewnienie schronienia dla osób pozbawionych mieszkania.
3. Prowadzenie działań osłonowych na rzecz osób bezdomnych – m.in. pomoc materialna, rzeczowa, medyczna, poradnictwo specjalistyczne, opracowywanie i realizowanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych i innych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego, sektor gospodarczy i kościoł.

Problem:

Wykluczenie z powodu wieku i niepełnosprawności.

Cel strategiczny 4.

Budowa zintegrowanego systemu wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych

Cele operacyjne:

1. Usprawnianie osób starszych i niepełnosprawnych.
2. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności i wieku starczego.
3. Aktywizacja osób starszych i niepełnosprawnych.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3:

1. Systematyczny monitoring i analiza potrzeb mieszkańców będących w wieku poprodukcyjnym oraz niepełnosprawnych.
2. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w miejscu ich zamieszkania, w szczególności poprzez: propagowanie aktywnego i zdrowego stylu życia, ułatwienie kontaktu z placówkami służby zdrowia i placówkami rehabilitacyjnymi, wspieranie rodziny w opiece nad chorym w domu, uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych (rozwój wolontariatu na rzecz usług sąsiedzkich) oraz rozwijanie usług opiekuńczych, w szczególności poprzez podnoszenie kwalifikacji kadry, co ma bezpośredni wpływ na jakość świadczonych usług.
3. Rozwój pracy socjalnej i działań na rzecz integracji społecznej i partycypacji osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym, m.in. poprzez opracowywanie projektów socjalnych promujących integrację społeczną.
4. Wsparcie materialne dla osób w podeszłym wieku, samotnych i niepełnosprawnych.
5. Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne.
6. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie:

- likwidacji barier architektonicznych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej,
 - aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych (m.in. poprzez współpracę z warsztatami terapii zajęciowej).
7. Wspieranie i rozszerzanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.
 8. Organizacja Dziennego Domu Pobytu wraz z zabezpieczeniem transportu dla jego uczestników.
 9. Zorganizowanie Klubu Seniora.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych i innych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego, sektor gospodarczy i kościoł.

Problem:

Uzależnienia i problemy alkoholowe.

Cel strategiczny 5.

Rozwój i wsparcie zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień

Cele operacyjne:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień.
2. Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują, m.in. przeciwdziałanie przemocy domowej.
3. Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z problemami już istniejącymi.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3:

1. Zintensyfikowanie stosownych form profilaktyki alkoholowej i narkotykowej kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.
2. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu.
3. Zwiększanie świadomości społeczności lokalnej (ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży) odnośnie zagrożeń wynikających ze stosowania używek.
4. Prowadzenie edukacji eliminującej czynniki zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu społecznemu i psychologicznemu – promowanie zdrowego stylu życia, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.
5. Zwiększenie skuteczności i dostępności leczenia i terapii osobom uzależnionym i współuzależnionym poprzez utworzenie grup samopomocowych.
6. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania narkomanii.
7. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych i innych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego, sektor gospodarczy i kościoł.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

3.3.1. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- **Koordynator realizacji strategii – Wójt Gminy Osiek**
- **Zespół wdrażający strategię**

Zespół powinien zostać powołany przez wójta odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: zastępca wójta, kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez wójta.

- **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać wójtowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych zmian umożliwiających aktualizację dokumentu strategicznego, m.in. w zakresie rozwiązań i programów celowych. Aktualizacja powinna odbywać się partycypacyjną metodą budowania strategii, nie rzadziej niż co dwa lata. Organem uprawnionym do aktualizacji strategii jest Rada Gminy Osiek.

3.3.2. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

W obszarze polityki społecznej dysponujemy stosunkowo szeroką gamą wskaźników społecznych, za pomocą których możemy skutecznie oceniać poziom wdrażanych w wybranym sektorze zmian. Zespół wdrażający strategię będzie mógł korzystać z szerokiego wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

- W obszarze dotyczącym ludności:
 - przyrost naturalny na 1.000 osób,
 - saldo migracji na 1.000 osób.
- W obszarze dotyczącym rynku pracy:
 - udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
 - udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
 - liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
 - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
 - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
 - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
 - głębokość ubóstwa,
 - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:
 - liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1.000 osób w wieku 25 lat i więcej,
 - liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1.000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Dodajmy, że istnieją również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do klubów AA itp. w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,
- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach.

Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiągniętych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

- **Ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.
- **Społeczne:** liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej, liczba osób usamodzielnionych.

3.3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Gminy rocznie będzie przeznaczala na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty GOPS-u),
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Gminy stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za

skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).

- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

3.3.4. PROPONOWANE PROJEKTY – BANK POMYSŁÓW

Prezentowany projekt powstał w trakcie prac nad dokumentem strategicznym i przedstawiamy go na zasadzie „banku pomysłów”, tzn. jego realizacja jest wskazana, ale możliwa będzie dopiero wtedy, gdy wnioskodawca projektu pozyska na niego środki finansowe. Należy dodać, że zaproszenie do budowania projektów przekazano organizacjom pozarządowym i instytucjom gminy działającym w obszarze polityki społecznej.

Projekt 1

Świetlica wiejska

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Gminny w Osieku, Lena Firyn,
ul. Wyzwolenia 9, 83-221 Osiek, tel. (058) 58 21 000, e-mail: lena_f@interia.pl

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Dom Samopomocy w Osieku, Biblioteka Publiczna w Osieku lub Remiza OSP w Osieku (opcjonalnie).

CEL PROJEKTU

Zapewnienie dzieciom i młodzieży możliwości spędzania czasu wolnego w sposób pozwalający na rozwijanie zainteresowań i twórczość pod opieką i kontrolą.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- poszukiwanie sposobów zwiększenia udziału osób starszych w życiu lokalnej społeczności,
- organizowanie spotkań seniorów i młodzieży mających na celu zapobieganie poczuciu osamotnienia i beznadziejności, będącej wynikiem izolacji poszczególnych osób w środowisku zamieszkania,
- promowanie postaw wzajemnego szacunku i tolerancji w środowisku lokalnym,
- łamanie stereotypów i uprzedzeń dotyczących osób starszych,
- stworzenie miejsc przyjaznych seniorom, dzieciom i młodzieży,
- organizowanie zajęć aktywizujących – wspólne wyjazdy i wycieczki dla dzieci, młodzieży i osób starszych,
- utrzymanie i wzmocnienie niezależności osób starszych (samorealizacja i samopomoc),
- wzmocnienie podmiotowości społecznej osób starszych.

BENEFICJENCI PROJEKTU

Młodzież i dzieci – zorganizowanie świetlicy wiejskiej pozwoli zrezygnować z „popularnych” miejsc spotkań młodzieży (np. przystanek PKS-u), wpłynie na właściwe ukierunkowanie aktywności i kreatywności, przy odpowiednim doborze projektów do realizacji pozwoli na zintegrowanie społeczności, zainteresowanie życiem społecznym, jak również ograniczy postawy roszczeniowe.

ZAKRES PROJEKTU

1. Udostępnienie Biblioteki, Domu Samopomocy lub Remizy w godzinach popołudniowych i wieczornych.
2. Zapewnienie środków finansowych na zatrudnienie osoby (osób) kompetentnej.

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

Biblioteka Publiczna, Dom Samopomocy, Caritas, szkoła oraz OSP w Osieku.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA I FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

Środki finansowe na zatrudnienie instruktorów.

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

W zależności od tego, jakie projekty będą realizowane przez świetlicę wiejską, pierwsze efekty mogą być dostrzegalne natychmiast.

Atrakcyjność takiego a nie innego spędzania wolnego czasu będzie rosła, gdy dzieci i młodzież poznają zalety samorealizacji.

Trudno określić wymierne korzyści i efekty działalności świetlicy wiejskiej, ponieważ działalność kulturalna jest niewymierna finansowo.

Projekt 2

„Zatańcz ze mną”

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Gminna Biblioteka Publiczna,

ul. Wyzwolenia 9, 83-221 Osiek, tel. (058) 58 21 000, e-mail: gbposiek@op.pl

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Remiza OSP w Osieku.

CEL PROJEKTU

Pożyteczne i rozwojowe spędzanie czasu wolnego przez dzieci i młodzieży oraz integracja ze środowiskiem osób dorosłych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- rozwój indywidualnych umiejętności dzieci i młodzieży,
- rozwój zainteresowań tańcem,
- integracja z osobami dorosłymi i budowanie wzajemnego szacunku i zaufania.

BENEFICJENCI PROJEKTU

- dzieci i młodzież,
- osoby dorosłe.

ZAKRES PROJEKTU

1. Udostępnienie lokalu – sala OSP Osiek w godzinach popołudniowych.
2. Zapewnienie środków finansowych na opłacenie instruktorów, opiekunów i zakup sprzętu.
3. Przygotowanie niezbędnego sprzętu i przystosowanie lokalu.

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

Ochotnicza Straż Pożarna, Koło Gospodyń Wiejskich, Szkoła w Osieku.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA I FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

- opłacenie instruktora – 25.000 zł,
- zakup sprzętu grającego – 20.000 zł,
- koszty eksploatacji (wynajem sali + energia) – 15.000 zł,
- koszty utrzymania – 10.000 zł.

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

Jeden rok.

Projekt 3

„Jak dobrze mieć sąsiada...”

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Wanda Chyła – Koło Gospodyń Wiejskich w Osieku,
ul. Partyzantów Kociewskich 96, 83-221 Osiek, tel. (058) 58 20 925 lub 507 065 802,
e-mail: wandachyla@interia.pl

WCZEŚNIEJSZE DOŚWIADCZENIA WNIOSKODAWCY W REALIZACJI ZADAŃ

- praca zawodowa w Urzędzie Gminy – skarbnik gminy (obecnie na emeryturze),
- przewodnicząca KGW,
- organizacja imprez kulturalnych,
- udział w przeglądach folklorystycznych.

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Sołectwo Osiek.

CEL PROJEKTU

Przywrócenie integracji mieszkańców sołectwa z powodu rozluźnienia więzów międzysąsiedzkich.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- poprawa bezpieczeństwa mieszkańców,
- wymierne korzyści wynikające z wymiany drobnych usług,
- zwiększenie aktywnego zagospodarowania czasu wolnego,
- wyzwolenie poczucia więzi społecznej, bezpieczeństwa oraz bycia potrzebnym innym ludziom, możliwość liczenia na czyjąś pomoc.

BENEFICJENCI PROJEKTU

Osoby starsze, samotne oraz osoby deklarujące pomoc sąsiedzką.

ZAKRES PROJEKTU

1. Bezpieczna Wieś – oznakowanie nieruchomości i wsi informujące o przystąpieniu do wzajemnego pilnowania posesji w ramach pomocy sąsiedzkiej.
2. Bank Czasu – zorganizowanie sieci sąsiedzkiej wymiany drobnych usług.
3. Zajęcia sportowe oraz organizacja tradycyjnych uroczystości i wycieczek.

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

Koło Gospodyń Wiejskich w Osieku, Policja, Polski Komitet Pomocy Społecznej, Caritas.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA PROJEKTU

- zapewnienie lokalu z dostępem do Internetu,
- zakup laptopa i telefonu komórkowego,
- zakup artykułów biurowych i wyposażenia sportowego,

Środki niezbędne do uruchomienia projektu szacuje się na 6.000 zł.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

- zatrudnienie koordynatora projektu,
- opłata za lokal i media,
- bieżące zakupy artykułów biurowych, wyposażenia,
- koszty transportu,
- organizacja spotkań i imprez kulturalnych,
- koszty podnoszenia kwalifikacji.

Środki niezbędne do funkcjonowania projektu, zapewniające realizację założonych celów szacuje się na kwotę 4.000 zł miesięcznie.

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

Uruchomienie projektu planuje się od miesiąca września 2008 roku jako zadanie na czas nieokreślony.

Projekt 4 **„Mama w pracy”**

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Koło Gospodyń Wiejskich w Karszanku, 83-221 Osiek, tel. (058) 58 21 287.

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Świetlica środowiskowa w Karszanku.

CEL PROJEKTU

- bezpieczne i racjonalne spędzanie wolnego czasu przez dzieci i młodzież w świetlicy środowiskowej,
- generowanie zysków dla gospodarstw niezamożnych i niskotowarowych przez agroturystykę (wyżywienie).

CELE SZCZEGÓŁOWE

- nabywanie umiejętności organizowania czasu wolnego,
- nabywanie umiejętności współzycia i współdziałania w grupie poprzez wspólne organizowanie różnorodnych zajęć plastycznych, sportowych i innych imprez,

- nauka racjonalnego wykorzystywania Internetu dla potrzeb edukacyjnych (wyszukiwanie i stosowanie informacji przetwarzanych),
- pomoc w wyrównywaniu poziomu wiadomości i umiejętności szkolnych (korepetycje, elementy pracy korekcyjno-kompensacyjnej, wykorzystanie elementów różnorodnych zajęć terapeutycznych) dla dzieci z terenu Karszanka,
- wspomaganie rodziców w opiece nad dziećmi (w razie potrzeby umożliwienie kontaktu ze specjalistami – psychologiem, pedagogiem),
- przekwalifikowanie osób bezrobotnych na opiekunki do dzieci w celu poszerzenia kwalifikacji,
- dożywanie dzieci w gospodarstwach agroturystycznych,
- integrowanie rodzin w ramach cyklicznych spotkań (np. imprez, pokazów prac dzieci, przedstawień),
- wyszukiwanie i rozwijanie zainteresowań i uzdolnień dzieci i młodzieży.

BENEFICJENCI PROJEKTU

- dzieci i młodzież,
- osoby spokrewnione (rodziny),
- osoby bezrobotne.

ZAKRES PROJEKTU

- udostępnienie świetlicy środowiskowej,
- zapewnienie środków finansowych na wyżywienie,
- zapewnienie środków na szkolenie osób odpowiadających za bezpieczeństwo dzieci,
- środki na zatrudnienie osób kompetentnych,
- środki na zorganizowanie placu zabaw,
- środki na wyposażenie w celach dydaktycznych i konsumpcyjnych.

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

- gospodarstwa agroturystyczne i ekologiczne,
- szkoła,
- prywatni usługodawcy,
- Stowarzyszenie „Kobiety Kwiaty Kociewia”,

- Sołectwo.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA PROJEKTU

Środki na zatrudnienie 2 opiekunów – $2 \times 1.200 \text{ zł} = 2.400 \text{ zł}$ brutto.

Środki na wyżywienie – 16 zł na 1 osobę dziennie (w tym 4 posiłki): $20 \text{ osób} \times 20 \text{ dni} \times 16 \text{ zł} = 6.400 \text{ zł}$.

Środki na dostosowanie świetlicy do potrzeb:

- zakup komputera wraz ze stolikiem i drukarką – 2.500 zł,
- zakup telewizora, odtwarzacza DVD – 2.000 zł,
- zakup sprzętu Audio – 1.000 zł,
- sprzęt sportowy, piłki, materace itp. – 700 zł,
- zabawki, gry planszowe – 700 zł,
- zakup lodówki, zamrażarki – 2.500 zł,
- zakup garnków, czajnika – 500 zł,
- zakup huštawek, zjeżdżalni, drabinek – 2.600 zł,
- wykonanie piaskownicy – 400 zł.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

Wydatki na zajęcia z dziećmi:

- wycieczki, wyjazdy z opiekunami (wycieczka jednodniowa) – 750 zł,
- opłaty za media (miesięczna kwota) – 300 zł,
- materiały świetlicowe (farby, plastelina, bloki, pisaki, pędzle itp.) – 300 zł miesięcznie,
- środki higieniczne oraz do utrzymania czystości (papier toaletowy, detergenty) – 200 zł miesięcznie,
- materiały biurowe (tusze do drukarki, ryza papieru, długopisy, zeszyty) – 200 zł miesięcznie.

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

Czas dostosowania świetlicy – 2 miesiące.

Czas trwania projektu – 2 lata.

Projekt 5
„Aktywne wakacje”

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Uczniowski Klub Sportowy „Kałębie”,
ul. Wyzwolenia 9, 83-221 Osiek, tel. (058) 58 21 000, e-mail: lena_f@interia.pl

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Baza wypoczynkowa – Andrzej Cejrowski, i/lub opcjonalnie, Ośrodek wypoczynkowy Michna.

CEL PROJEKTU

Organizacja wypoczynku letniego dzieci i młodzieży; rozwój zainteresowania sportem i aktywnym spędzaniem wolnego czasu.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- zapewnienie racjonalnego spędzania wolnego czasu,
- integracja dzieci i młodzieży z różnych środowisk,
- dążenie do wyrównywania szans rozwojowych dzieci i młodzieży pochodzących ze środowisk wiejskich,
- poprawa sprawności fizycznej dzieci i młodzieży,
- wpojenie przekonania, że aktywne spędzanie wolnego czasu jest najlepszym wypoczynkiem.

BENEFICJENCI PROJEKTU

Dzieci i młodzież ze środowisk wiejskich.

ZAKRES PROJEKTU

1. Udostępnienie bazy wypoczynkowej Cejrowski i Michna.
2. Zapewnienie środków finansowych na zatrudnienie instruktorów, opiekunów, ratowników, kucharza.

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

Caritas, Szkoła, Uczniowski Klub Sportowy „Włóczykij” i/lub Osieckie Towarzystwo Sportowe.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA I FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

20 dzieci + 3 opiekunów na pięciodniowy turnus.

Środki finansowe na zatrudnienie:

- 4 instruktorów (25 zł/h) – 2.000 zł,
- 1 ratownika (25 zł/h) – 500 zł,
- 3 opiekunów (250 zł/5 dni) – 1.250 zł,
- 1 kucharza (10 zł/h) – 400 zł.

Środki finansowe na wynajem bazy:

- 3 domki ośmioosobowe (150 zł/dobę) – 750 zł,
- kuchnia ze stołówką (1.000 zł/5 dni) – 1.000 zł.

Środki na wyżywienie:

- 16 zł/osobę/dobę – 1.920 zł.

Środki na pozostałe wydatki:

- paliwo – 500 zł,
- artykuły biurowe – 100 zł,
- środki higieny – 100 zł.

Razem: 8.520 zł.

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

Przewidywane 2 turnusy pięciodniowe. W zależności od liczby chętnych istnieje możliwość zorganizowania większej liczby turnusów.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,*
- Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną,*
- Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,*
- Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,*
- Programu Przeciwdziałania Narkomanii.*

Wójt i Rada Gminy Osiek pragną złożyć serdeczne podziękowania tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego, mając nadzieję na dalszą współpracę prowadzącą do zmiany społecznej.